"PROLETAREC" JE DELAVSKI LIST ZA MISLEČE ČITATELJE

PROLETAREC

Official Organ Yugoslav Federation, S. P. -- Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

-- GLASILO -- PROSVETNE MATICE J. S. Z.

ŠT. — NO. 1565. Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879. CHICAGO, ILL., 8. SEPTEMBRA (September 8), 1937. Published Weekly at 2301 S. Lawndale Ave. LETO—VOL. XXXII.

DEMOKRATSKA STRANKA IZGUBLJA ZASLOMBO

GIBANJE V UNIJAH CIO ZA POLITIČNO AKCIJO PROTI OBEMA STARIMA STRANKAMA

Unijskim vodjem žal podpore, ki so jo dali v volilni kampanji demokratom

Pogažene obljube. — Delavci, ki so služabnike kapitalizma izvolili, jih lahko tudi porazijo

Na zadnji konvenciji unije avtnih delavcev je predsednik ILGWU David Dubinsky dejal, da se mora novo ameriško unijsko gibanje odločiti tudi za samostojno politično akcijo, ako se hoče uveljaviti, namesto da moleduje pri politikih starih strank za drobtine. Demokratska in republikanska stranka sta zagovornici in braniteljici privatnih privilegijev. Prva je sicer pod vodstvom predsednika Roosevelta hlinila prijateljstvo delovnemu ljudstvu in mu veliko obetala, ob enem pa so njeni politiki v volilni kampanji rohneli proti "ekonomskim rojalistom" in jim pretili, da bodo strli njihovo moč in poskrbeli za boljšo distribucijo narodnega bogastva.

Prelomljene obljube

Kako so držali obljube, smo videli v stavki jeklarskih delavcev v Illinoisu, Indiani, Ohiu in Pennsylvaniji. V vseh vlada demokratska stranka, ta "zaščitnica revnega ljudstva" in "pozabljenega človeka". Vzlic svoji premoči in obljubam ni skušala uveljaviti proti korporacijam niti enega zakona, ki so bili sprejeti z gesto naklonjenosti delavstvu.

"Zmaga ekonomskih rojalistov"

Načelnik korporacije Republic Steel Tom Girdler je v tej bitki zmagal in z njim vred drugi ekonomski rojalisti, ker jim je pomagala oblast, katero kontrolira zdaj na celi črti demokratska stranka. Oziroma jo kontrolirajo ekonomski rojalisti.

To je zdaj javno priznal tudi John L. Lewis. V svojem govoru v radiu je zalučil demokratom, da ni bilo niti enega med njimi z avtoriteto, ki bi bili javno obsodil brutalne napade policije in deputijev na neoborožene stavkarje. Sedemnajst delavcev je bilo ubitih, toda demokratski politiki, ki so bili izvoljeni z delavskimi glasovi, niso imeli zanje nobene simpatične besede. Ne samo to, ampak so pomagali kompanijam poraziti stavkarje, na primer ohijski governer demokrat Davey, čikaški šupan demokrat Kelly, in mestne ter okrajne oblasti v vseh imenovanih državah.

Slabo vračilo za glasove

To ima delavstvo v povračilo, ker jih je spravilo k obloženi mizi, je dejal Lewis in ob enem izjavil, da kakor jih je delavstvo izvolilo, jih bo tudi porazilo.

Ako je Lewis in politični odbor, kateremu načeljuje resno za poraz reakcionarnih slug kapitalizma, se mora odločiti tudi za samostojno delavsko politično akcijo, ne pa nadomestiti sedanje "delavske prijatelje" z novimi "prijatelji", kateri bodo po izvolitvi delavske interese prav tako zavratno izdali, kakor so jih sedanji.

Potrošek, ki se ni izplačal

Delavski nestrankarski odbor je pod Lewisovim vodstvom potrošil v zadnji volilni kampanji nad $600,000 delavskega denarja v agitaciji za Roosevelta in druge "delavske prijatelje" v demokratski stranki. Zmagala je na celi črti z ogromno večino. Toda kaj je delavstvo s tem doseglo? Dobilo je reakcionaren kongres, ki je bil skozi vse prvo zasedanje na "sedeči" stavki proti interesom delavcev in farmarjev.

Apel na farmarje

John L. Lewis je to dejstvo v svojem govoru poudaril in dejal farmarjem, da jih plutokrati varajo, ko jih strašijo, da se bo za farmarje vse podražilo zaradi višanja mezde industrialnih delavcev. Delavci so glavni in najboljši odjemalec pridelkov, ki jih dajejo na trg ameriški farmarji, je dejal Lewis, in čimvečji so dohodki delavcev, toliko boljše za farmarje. Uredniki mnogih listov tolmačijo to Lewisovo izvajanje kot namig farmarjem, da se naj v prihodnjih volilnih bojih združijo z delavci v obojestransko korist.

Unije za svojo stranko

Mnoge unije so se izrekle za svojo politično stranko in v New Yorku so si jo že ustanovile. Čim prej to store tudi drugod in posežejo v volilne boje s svojimi kandidati, ne z demokratskimi na svojih listah, toliko boljše za ameriške delavce in farmarje.

Delavci in pamet

V agitaciji za svoje kandidate so ameriški delavci pripravljeni potrošiti le nekaj tisočakov, za kandidate kapitalističnih strank pa stotisočake.

Prihodnjo nedeljo zlet v Willow Springs v korist "Proletarca"

V nedeljo 12. septembra se vrši pri Stežinarju v Willow Springsu piknik, ki ga prirejajo naročniki Proletarca in drugi prijatelji delavskega časopisja. Prebitek je namenjen v tiskovni sklad tega lista. Pripravljalni odbor se nadeja, da se tega zleta udeleže vsi naši ljudje v Chicagu in okolici.

KITAJCI V AMERIKI PROTESTIRAJO

Kitajske kolonije v ameriških mestih so vneto v kampanji proti Japonski, ki je napadala njihovo deželo. Petdeset Kitajcev je piketiralo pred japonskim poslaništvom v Washingtonu. Dva sta na gornji sliki. Policaji so vsakega sproti odvedli. Aretiran ni bil nihče.

AKTIVNOSTI NAŠIH DELAVCEV V PENNI VSEM V VZPODBUDO

Konferenca na Libraryju imela 70 udeležencev. — Stališče zborovalcev z ozirom na Prosvetno matico in J. S. K. J.

Konferenca zastopnikov klubov JSZ in društev Prosvetne matice, ki se je vršila zadnjo nedeljo v avgustu v Slovenskem izobraževalnem domu, Library, Pa., za zapadno Pennsylvanijo, je bila ena najbolj vzpodbudnih, kar smo jih imeli kjerkoli med nami v povojni dobi.

Udeležilo se je je okrog 70 oseb ne samo iz naselbin zapadne Pennsylvanije, ampak tudi iz Johnstowna, ki je daleč stran (od tam so prišli naši znani agitatorji John Langerholc, Johnny in Frances Rak), Joseph Rebol, Skoff in več drugih iz Bridgeporta, O., ter skupina drugih iz ondotnih krajev.

Za zapisnikarja je bil izvoljen mladi Anton Rednak iz Braddocka, ki je priobčen v tej številki kakor ga je spisal. S. Jos. Snoy je bil zelo vzradoščen, ko je videl, da mesta starih sodrugov in boriteljev prevzemajo novi, prav tako sposobni.

Zborovanju je predsedoval naš utrjeni borec John Terčelj, ki ima bogate skušnje ne samo v garanju, ampak tudi v delavskem gibanju. Na konferenci je bilo tudi mnogo drugih naših starih znancev, ki jih poznamo vsled njihovega organizatoričnega in agitacijskega dela.

Prva leta po vojni so prihajali na konferenčna zborovanja klubov JSZ in Prosvetne matice v zapadni Pennsylvaniji tudi komunisti in njih somišljeniki. Potem so odnehali. Na tem zborovanju jih je bilo par prvič po mnogo letih, toda so pokazali voljo za sodelovanje in skupnost, namesto za razdiranje in draženje, kakor nekoč.

Zastopniki na libraryški konferenci so se dotaknili tudi frakcijskih sporov v socialistični stranki. Bili so soglasno mnenja, da se njih ne tičejo in sklenili, da naj naša zveza deluje v prvi vrsti za naše ustanove, ako hočemo kaj šteti, prepire pa prepustimo tistim, ki se rajše ukvarjajo z njimi kakor pa z napornim delom. Nekdo je poudarjal, da se ekonomije ne moremo učiti od bankrotiranih bank, in ne morale v hišah prostitucije. Mi moramo biti sami sebi dober vzgled, enako drugi, predno gredo ostale učiti, kako naj delajo. Veliko govorimo proti fašizmu v drugih deželah, pri tem pa pozabljamo na delo doma, pa se lahko dogodi, da nam fašizem zraste pred pragom preko glav še predno se bomo zavedli, je bilo naglašano na libraryski konferenci.

Rezultat te razprave je bil v bistvu sledeči: Nekateri hočejo reševati na naših zborovanjih zmerom vsa svetovna vprašanja. Svojih se ne dotaknejo in jih vsled tega zanemarijo. Tu pa je prevladoval nazor — dajmo delati tam, kjer smo poklicani in mi odgovorni za delo, sodelujmo z delavskim gibanjem v splošnem, a ne ukvarjajmo se z odgovornostmi in s frakcijskimi špetiri, ki se nas ne tičejo.

Nekaj besed je bilo izrečenih tudi proti odloku glavnega odbora JSKJ, ki je postavil Prosvetno matico na "indeks". Člani in zastopniki pennsylvanske konference P. M. so v prijateljstvu z JSKJ, in več njih društev je v Prosvetni matici, zato so se zelo čudili merilu, ki ga navaja gl. odbor proti tej kulturni ustanovi.

Konferenca v Libraryju je bila uspešna v vsakem oziru. Sploh ena najboljših, kar smo jih imeli v zapadni Pennsylvaniji v povojni dobi.

Katoliška duhovščina v Španiji se uradno izrekla za fašizem

Vatikan odobril pastirsko pismo dveh španskih kardinalov in šestinštiridesetih prelatov za generala Franca. — Maska odvržena

Vatikan je zaveznik italijanskega fašizma. To ni nikomur skrito. Tudi ni nikaka tajnost, da pomaga španskim fašistom in da je odobril revolto, katero je pomagala španskim reakcionarnim generalom in bogatašem organizirati katoliška duhovščina v Španiji, še predno se je pričela.

Vendar pa se Vatikan uradno ni postavljal na stran fašizma v Španiji. Nadeval si je nekako masko nepristranosti in le obsojal klanje duhovnikov in nun, katere more "rdečkarji". Ko pa je Mussolini nehal z navideznim neumešavanjem v špansko civilno vojno in pričel z odprto intervencijo na strani fašistov, je tudi cerkev odvrgla masko ter se v posebnem pastirskem pismu izrekla za generala Franca in za obliko vlade, katero zastopa. To uradno izjavo za fašizem sta podpisala dva kardinala in 46 prelatov iz tistega dela Španije, ki je že pod fašistično vlado. Revolta proti vladi v Madridu, ki se je pričela pred 13 meseci, je legitimna in zasluži podporo vsega krščanskega sveta, pravijo ti "sveti možje" v svojem dolgem "pastirskem" pismu.

Iz Rima pojasnujejo, da je vzrok tej odkriti izjavi "napačno zadržanje nekaterih katoliških krogov v Španiji, in pa krivo tolmačenje civilne vojne v Španiji v velikem delu evropske javnosti."

Vatikanu so se namreč zamerili katoliški duhovniki v Baski, ki so šli na govorniške ture v Francijo, Anglijo, v Belgijo, Zed. države itd., ter apelirali na svetovno javnost za moralno in gmotno pomoč v boju proti španskemu fašizmu. Mnogi duhovniki v ostalem lojalističnem delu Španije prav tako iskreno nasprotujejo fašizmu in pomagajo vladi. Bogataškim španskim kardinalom in škofom to ni bilo všeč, zato so toliko bolj podžigali generala Franca, da naj provinco ponosnih katoliških Baskov čimprej okupira ne glede na izgube v življenjih, in na škodo, ki jo bodo povzročili z rušenjem mest. Apelirali so na Mussolinija za izdatnejšo pomoč, kajti armada Maročanov in Špancev, ki jo ima general Franco, brez tuje pomoči ne bo mogla zmagati. Mussoliniju in Hitlerju so obljubili razne koncesije in Mussolini je na to v Španijo odprto posegel s svojo armado, kateri poveljuje na raznih frontah 18 italijanskih generalov.

V omenjenem pastirskem pismu je mnogo ne samo hinavskih, ampak lažnjivih trditev. Na primer: Katoliška cerkev v Španiji ni hotela in ne izzivala v civilno vojno, dasi se je pridružilo uporniški armadi na svojo odgovornost tisoče njenih sinov. Vstopili so vanjo, da branijo vero, pravi pismo. A zdaj, ko je borba tu, moramo vzeti to na znanje in pomagati pravični strani. To stran vodi general Franco. On je za krščansko civilizacijo, za red in mir, za varovanje privatne lastnine in proti vsemu, kar zastopa republikanska vlada, kajti ta deluje proti interesom in tradicijam stare Španije.

Pismo trdi, da je komunistična internacionala poslala v Španijo toliko orožja, da je bilo že prvi dan upora (18. julija 1936) na strani rdečkarske vlade 250,000 mož oboroženih.

Ljudstvo se je uprlo, ker ni bilo nikakih legalnih sredstev več na razpolago, s katerimi bi moglo braniti svoje pravice, vero in cerkev ter španske tradicije.

Če pa bi kardinala hotela govoriti po pravici, bi morala priznati, da se ljudstvo ni uprlo, pač pa generali, ki so si ohranili premoč nad armado in mobilizirali tudi mohamedanske Mure za vpad v Španijo. Ti gotovo niso prišli klati v republiko zato, da bi branili katoliško vero. Upornim generalom so pomagali in jim danes pomagajo vsi tisti Španci, ki hočejo povrnitev starega svobodnega izkoriščanja ljudskih množic. "Destruktivni komunizem" jim je ta privilegij odvzel, kar je posebno prizadelo katoliško cerkev, ki je posedovala tretjino zemlje v Španiji, mnoga industrijska podvzetja in rudnike ter banke, dasi pastirsko pismo trdi, da ni bila tako bogata.

Pastirsko pismo našteva tudi cele vrste zločinov, ki so jih izvršili levičarji, med njimi to, da so pobili 6,000 duhovnikov. "Rešitev Španije je v nacionalizmu, ki ga zastopa general Franco,' pravijo škofje, in za ta nacionalizem (pravilno: fa-

(Nadaljevanje na 2. strani.)

MALA ANTANTA OSTANE ENOTNA IN V SOGLASJU S FRANCIJO

Hitler in Mussolini sta si veliko prizadevala, da bi razbila malo antanto (Čehoslovaška, Rumunija in Jugoslavija). Večkrat je že izgledalo, da sta uspela. Posebno so to mnenje potrdili obiski Hitlerjevih in Mussolinijevih diplomatov v Beogradu, pa tudi v Bukarešti. Njih namen je izolirati Čehoslovaško. Toda za zastopniki nemške in italijanske vlade je šel v Beograd predsednik čehoslovaške republike Beneš, katerega so v njegovi misiji podprli francoski diplomati. Namen so dosegli, kot priča komunike stalnega sveta male antante. Sestanek je imel zadnje dni avgusta v Sinaji, Rumunija. V komunikeju pravi, da bo mala antanta delovala i v bodoče aktivno v ligi narodov, da ostane pod okriljem francoske vnanje politike, in da ako zapadne velesile sklenejo nov lokarnski pakt, ne sme biti v navzkrižju s kolektivno varnostjo drugih dežel, to je, ne sme se jih izpostaviti napadom. V ta namen tudi ne sme ogražati obrambne pogodbe med Francijo in Rusijo in ne med slednjo ter Čehoslovaško. Mala antanta je glasom iste izjave za nevmešavanje v Španiji, kar je neposredno graja proti italijanski intervenciji. Francoski državniki so bili te svoje diplomatične zmage v Sinaji jako veseli. Da-li sta Jugoslavija in Rumunija iskreno v tem zavezništvu, se bo pokazalo, kadar ju Hitler ali Mussolini spravi na točko preiskušnje.

Kršenje mednarodnih zakonov in dogovorov

Prva leta po ustanovitvi sovjetske Unije so kapitalistični propagandisti trdili, da ne bo spoštovala pogodb, ki jih bo sklenila z drugimi deželami in da jih bo prelomila ko hitro ji bo to boljše kazalo. Kajti boljševizem ne pozna ne častne besede, ne dostojnosti v mednarodnih odnošajih. Dokler je v kominterni prevladovala taktika, ki jo je razglašal za pravilno tedanji njen tajnik Zinovjev, je res izgledalo, da so taki argumenti proti USSR pravilni in resnični. Danes vidimo, da se sovjetska Rusija drži mednarodnih pogodb toliko kot malokatera dežela. Svoje obveznosti redno plačuje in v mednarodnih odnošajih se ravna po dogovorih, ki jih je sklenila. Tega se ne more trditi o Nemčiji, Japonski in Italiji. Te tri je neki londonski dnevnik označil za "roparske države".

Nedotakljivost kitajskih mej jamči s posebno pogodbo devet držav, med njimi tudi Japonska. Vzlic tej garanciji nadaljuje z osvajanjem kitajskih provinc. "Častna pogodba" ji ni niti toliko kot krpa papirja.

Včasi je veljalo za mednarodni zakon pravilo, da mora država v slučaju izčrpanja vseh drugih potov za rešitev kakega nesporazuma z drugo deželo najprvo poslati ultimatum in če ji ni ugodeno, napovedati vojno predno prične z oboroženim napadom. Danes tega ni več. Japonska je v vojni s Kitajsko, ne da bi jo ji napovedala. Uradno med njo in Kitajsko sploh ni vojne. Japonska armada je na Kitajskem in njeno vojno brodovje v kitajskih vodah zato, da "pomaga" tej veliki deželi, in kaznuje one, ki nočejo sodelovanja med njima. Res se vrše velike bitke in rušijo mesta z bombardiranjem, toda to kar tako za šalo, da se vojaki ne dolgočasijo.

Hitler je zavrgel vse pogodbe, ki jih je sklenila prejšnja nemška vlada, in prelomil tudi že nekaj tistih, ki jih je sam sklenil. Sploh je čudno, čemu se Angliji in drugim deželam ljubi sklepati pogodbe z Mussolinijem in Hitlerjem, ko vendar vedo, da se ne bosta prav nobene držala drugače kot če bo samo njima v prid.

Kršenja mednarodnih pogodb in mednarodnih zakonov so eden izmed znakov demoraliziranja in bankrotiranja kapitalistične "civilizacije".

ZMAGA, KI SE DELAVCEM NI OBNESLA

Voditelji delavskega nestrankarskega odbora, kateri je potrošil nad $600,000 denarja iz unijskih blagajen za ponovno izvolitev Roosevelta in drugih demokratov, so razočarani. John L. Lewis je v radio govoru v petek 3. septembra odprto priznal, da je demokratska stranka pozabila na svoje obljube delavstvu in na svoj program. Da, Lewis je priznal še več! Tudi predsednik Roosevelt ga je razočaral! Ko je oborožena oblast v zadnji jeklarski stavki pobijala in pretepala neoborožene stavkarje, je veliki "prijatelj" delavstva predsednik Roosevelt dejal, da je mnenje večine ameriškega ljudstva, naj "kuga oplazi obe hiši".

Čitajte članek o zmotah delavstva v politiki na prvi strani v tej številki.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto $3.00; za pol leta $1.75; za četrt leta $1.00.
Inozemstvo: za celo leto $3.50; za pol leta $2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za pričobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor ..... Frank Zaitz.
Business Manager ..... Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager ..... Joseph Drasler.

SUBSCRIPTION RATES:
United States: One Year $3.00; Six Months $1.75; Three Months $1.00.
Foreign Countries, One Year $3.50; Six Months $2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Oboroževanje in delavsko gibanje

Iz Londona poročajo, da je angleška delavska stranka svoje tradicionalno nasprotovanje oboroževanju opustila. Vzrok je, ker se je sedanja liga narodov v varovanju miru izkazala neefektivnim in se mora država zanašati le na svojo oboroženo silo. Temeljni vzrok spremembe stališča angleške delavske stranke z ozirom na oboroževanje pa sta provokatorja Mussolini in Hitler. Nemčija in Italija sta mobilizirani ne za obrambo, ampak za osvojevalne vojne. Mussolinijeve podmorske ladje napadajo in potapljajo trgovske parnike po vsem Sredozemskem morju. V Londonu in Parizu natančno vedo, da španski tašistični glavar general Franco nima vojne mornarice. Kar je vojnih ladij pod njegovo zastavo, mu jih je "posodila" Italija. Napadle so v času španske civilne vojne že celo število trgovskih parnikov nevtralnih dežel, prošli mesec pa so podmorske ladje izvršile nad dvajset napadov. V Moskvi sicer prete, da bo Italija vse sovjetske trgovske ladje, ki jih je potopila, morala drago plačati. Mussolini pa kaže figo in izziva dalje, češ, udarite, ako si upate! Jaz sem pripravljen. Kadar razpolaga z ogromno oboroženo silo samolastno in popolnoma na svojo odgovornost tak nadutež kakor je "duče", ne preostaja ostalim deželam drugega kakor da se pripravljajo na obrambo. Francoska socialistična stranka je proti militarizmu. Vodila je boj proti oboroževanju. Ampak danes, ko sta demokratični Franciji Hitler in Mussolini stalna pretnja, se je moral tudi francoski proletarijat sprijazniti z resnico, da so taki sosedi nevarni. Oba diktatorja izjavljata, da ne bosta dovolila nobeni deželi v Evropi prehod v "boljševizem". Iz demokracije zbijata šale in demokratične dežele njune insulte molče prenašajo. Ali vsaj dosedaj so jih. Šele ko so se napadi na francoske in angleške trgovske parnike v Sredozemskem morju le preveč množili, sta vladi v Parizu in Londonu izjavili, da mora biti temu konec, njuno vojno brodovje pa je dobilo ukaz, da naj "piratske podmorske ladje potopi" kjerkoli jih izsledi.

Anglija bo potrošila za oboroževanje sedem in pol milijarde dolarjev, da dohiti Mussolinija in Hitlerja in ju nato prekosi v graditvi vojnega aparata. Ako pride v vlado delavska stranka, ne bo prenehala z oboroževanjem pravi njena izjava. Nemčija, Italija in Japonska onemogočajo delavskim strankam odločen boj proti militarizmu, zato ker v teh treh deželah ljudstvo ne odločuje, opozicija je zatrta in prebivalci nimajo druge pravice kakor sprejemati povelja in se točno ter pokorno ravnati po njih.

Mnoge delavske stranke so še vedno odločno proti oboroževanju, posebno one, ki so v političnem življenju šibke. Kjer pa morajo deliti politično in moralno odgovornost, so le še teoretično nasprotne oboroževanju, kajti hočeš nočeš, nobena izmed njih ne želi storiti ničesar, kar bi vzpodbujalo fašiste k nadaljnim invazijam.

Podpirati oboroževanje v kapitalističnih deželah je za delavsko gibanje silno težko in s socialističnega stališča protinačelno. Kajti tudi demokratična Francija lahko postane v ugodnih okoliščinah fašistična in prav tako Velika Britanija. Njuna oborožena sila bi tedaj služila tiranstvu in imperializmu. Ampak delavstvo v Angliji in Franciji s temi možnostmi ne more špekulirati. Bori se za obvarovanje državljanskih svobočin, kajti kadar delavci te izgube, so oropani vseh pravic in vrženi v hujše duševno podložništvo kot pa so ga poznali pod carizmom. Zavedajo se, da sta Hitler in Mussolini smrtna sovražnika svobode in demokracije. V slučaju, da se odločita provocirati vojno s Francijo, ali z Anglijo, ali z obema, se francosko in angleško delavstvo ne more zanašati na pomoč delavskega gibanja Italije in Nemčije, ker delavskega gibanja v njima ni. Zanesti se more torej edino na oboroženo silo svoje dežele, dočim sta Hitler in Mussolini uverjena, da imata v Franciji in v Angliji mnogo oboževalcev in v obema fašistično gibanje, ki je na njuni strani. Delavsko gibanje mora zreti tem resnicam v obraz in uravnavati svojo taktiko po zakonih razmer, četudi mora pri tem dostikrat kreniti s svojih starih, tradicionalnih teoretičnih potov.

Italija in turisti

Eden najvažnejših dohodkov Italije, ako ne glavni, je denar, ki ga zapravijo v nji turisti iz vseh krajev sveta. Ako bi države, iz katerih prihaja v Italijo največ izletnikov, začele s propagando proti obiskom svojih državljanov v Mussolinijevo deželo, bi se ji s tem smrtno zamerile. Ampak glasilo italijanskega fašizma "Regime Fascista" biča tiste Italijane, ki hodijo na obiske v Francijo, češ, Italija ima dovolj letovišč in zanimivosti, da jih Italijanom ni treba iskati v Franciji in drugod, zato naj zapravijo svoj denar doma, ne pa v inozemstvu. "Regime Fascista" poziva vlado, da naj ne izda potnega lista nobenemu Italijanu, ki hoče v inozemstvo radi zabave. Če bi Francija vračala na enak način, bi bil to težak udarec za italijanske dohodke.

Naciji v ameriški politiki

"New Leader" poroča, da je dobil nemški nacijski bund v New Yorku naročilo iz Berlina, da naj v volilnem boju agitira za tammanitskega kandidata Copelanda. Sploh se v Berlinu trudijo, da Nemce v Zed. državah strnejo v močno politično enoto, ki bo služila interesom Hitlerjeve politike in v Zed. državah pa organizirajo močno maščevalno gibanje proti židom, kakor ga je Hitler v tretjem rajhu.

NACIJSKA KEMPA V NEW YORKU

Newyoški in newjerseyski Nemci, ki prisegajo zvestobo Hitlerju, imajo na Long Islandu, N. Y., veliko kempo, v kateri se vežbajo in navdušujejo za hitlerizem po navodilih, ki jih prejemajo iz Berlina. Ampak ameriški kapitalisti se ne zgražajo, kot so se, dokler so komunisti dobivali navodila iz Moskve. Nacijske slavnosti, katero pradstavlja gornja slika, so se udeležili tudi "beli" Rusi (sovražniki sovjetov) in 50 Mussolinijevih črnosrajčnikov.

RESNIČNA POLITIČNA ENAKOPRAVNOST JE MOGOČA LE V INDUSTRIALNI DEMOKRACIJI

Delavstvo v državah, ki nimajo politične demokracije, je brez pravic in prepuščeno popolnoma milosti in nemilosti diktature.

A tudi v demokratičnih državah je enakopravnost delavstva le teoretična — zgolj na papirju, kajti tudi v demokratičnih kapitalističnih državah delavstvo ni svobodno, ker je v okonomskem in s tem v političnem podložništvu.

Država je skupnost državljanov, torej članov družbe, ki imajo naravno vsi enake politične in socialne pravice. Šele tedaj, če so te pravice, enakost in svoboda, uveljavljene, tvori država pravo skupnost. — V državah, kjer take skupnosti ni, se vrše boji za različne interese, je hegemonija (nadvlada) stanov ali razredov. Odtod prihajajo potem tudi krivice, ker se vladajoči razred ali kasta ne ozira na interese drugega dela skupnosti.

V državah brez demokracije in svobode se naravno večajo tudi razlike med posameznimi deli skupnosti. Razlike, ki se večajo in ki potiskajo del skupnosti v socialno bedo in brezpravnost, postajajo bolj velike ter morajo vesti do ostre in ostrejše borbe med interesenti.

Do odpora je zatirani del vsekakor moralno opravičen.

Kako lepo se da ta grozeča razpoka popravljati in odpraviti, nam najlepše kaže čehoslovaška republika.

V Čehoslovaški je uvedena popolna demokracija in svoboda. Tam ima delavstvo svoje politične in strokovne organizacije, ki so popolnoma svobodne. Nihče jih ne kontrolira. V parlamentu ima delavstvo znatno zastopstvo, ki je skupno s strokovnimi organizacijami doseglo neverjetno socialno zaščito za vse neprilike, ki lahko delavca in nameščenca zalotijo na življenski poti. Vse jamstvo za izvrševanje socialne preskrbe in delavskega varstva prevzema država kot demokratična odgovorna instanca.

Če govorimo o demokraciji, mislimo navadno na politično demokracijo. Čehoslovaško delavsko gibanje pa ve, da je sicer politična demokracija potrebna, vendar ne edini končni cilj delavskega gibanja. Politična demokracija je potrebna, svoboda je naravno pravo človeka: višji cilj pa je gospodarska demokracija, ker na gospodarstvu sloni življenje in obstoj družbe.

Naš cilj mora torej biti gospodarska demokracija, v kateri se bo opravljalo gospodarstvo v interesu celote. Politična demokracija, ki ni uveljavljena tudi v gospodarstvu, je le visoka pesem, dočim je gospodarska demokracija temelj pravičnejše družbe.

V tem smislu vodi državno politiko tudi francoska socialistična stranka, ki je potom sodelovanja v ljudski fronti onemogočila kapitalistični diktat v državni banki ter nacionalizirala večji del vojne industrije.

V državah ne sme biti dveh politik. Ena državna, ki ima morda navidez demokratično lice in ena, ki jo diktira kapitalizem. To je slabo. V vsaki državi morajo priti do demokratične politike, ki bo vsebinsko gospodarska v interesu skupnosti.

To je tudi naš prvenstveni cilj. Po "D. P.".

Katoliška duhovščina v Španiji se uradno izrekla za fašizem

(Nadaljevanje s 1. strani.)

šizem) je tudi katoliška cerkev ker bo preporodil Španijo in jo otel komunističnega zastrupljenja. Tako, zdaj smo na jasnem. Kako bo "nacionalizem" preporodil Španijo, vidimo v Italiji in Nemčiji. Špansko ljudstvo noče takega "prerojenja", kajti če bi ga hotelo, ne bi pri zadnjih volitvah v parlament dalo tolikšne večine republikanski koaliciji. In v strahu pred to večino so generali s pomočjo hierarhije in ostalega bogataškega sloja začeli z revolto in povzročili civilno vojno, v kateri je padlo že nad milijon ljudi. Taka je "krščanska civilizacija", ki jo propagira Vatikan in cerkev v Španiji.

SKRB ZA DELAVCA IN KMETA — OBDAVČENJE KAPITALA

Delovanje socialistične danske vlade

(I. I.) Bolj kakor kdajkoli v osmih letih Stauningove vlade na Danskem je bila prva sezija danskega parlamenta, v katerem ima socialističnoradikalna koalicija večino v obeh zbornicah, inicijativna. Nadaljevanje devizne kontrole, ki vladi omogoča najboljšo kontrolo nad vsem gospodarstvom, je bila na prvem mestu. Novi zakon pa, ki je bil sprejet 11. marca, prilagaja dirigirano gospodarstvo izkušnjam, ki so bile napravljene v dobi let, odkar je svetovna kriza in britska carinska politika Dansko prisilila k tem ukrepom.

Obenem si je vlada s posebnim zakonom zagotovila kontrolo nad domačimi cenami, ki obravnava dogovore o cenah. Dne 10. marca je bil zakon predložen parlamentu in sprejet brez tistih določb, ki jih je 1931 reakcija vsilila, ker je bila še v večini v zgornji zbornici.

Novi parlament je tudi odpravil danski zakon "o stavkokazih". Starostne pokojnine se bodo po novih sklepih izplačevale po dovršenem šestdesetem letu.

Nadalje je izdelal parlament obsežen načrt za finančno izravnavo davkov in izdatkov občin, racionalizacijo deželne brambe, nov šolski zakon, odpravo nadurnega dela, uredil je učiteljske razmere, poenostavil je policijske sile pod državnim vodstvom, izboljšal zakonodajo o nezaposlenosti in izdal vrsto ukrepov za izboljšanje kmetijstva.

Končno je izdelal odbor zakon o izpremembi ustave (glede odprave gorenje zbornice). Dne 31. marca je finančni minister predložil zakonski načrt o dopolnilnih davkih, s katerimi naj se obremene višji prejemki, ki bodo služili za povzdigo kmetijstva in gospodarsko obnovo in deželno brambo. Finančni položaj dežele je jako ugoden. Prebitek za tekoče leto znaša 17.6 milijonov danskih kron, dočim je že lani znašal 13.5 milijonov kron.

Visoki dobički ponos vseh korporacij

"Dobički U. S. Steel korporacije letos višji kakor lani," se glasi poročilo na "finančnih" straneh. In dalje: "Sears, Roebuck & Co. napravila v prvi polovici tega leta nad 15 milijonov dolarjev čistega dobička".

Kompanija, ki lastuje telefonske in telegrafske naprave, je dvignila svoj čisti profit vzlic povečanim davkom.

Še celo tiste velike korporacije, ki so bile letos prizadete vsled stavk, se ponašajo, da njihovi profiti ne bodo trpeli, kajti business je jako dober.

Javnost tolažijo, da večji profiti za korporacije pomenijo tudi boljše razmere za delavce. In čim bolj so delavci zaposleni, več lahko zapravijo. Tako oni tolmačijo "prosperiteto". Ampak stavke v zadnjih mesecih, in priprave na nove, so dokaz, da delavci niso zadovoljni.

Etiopci se nočejo podvreči Italiji

Italija ima v Etiopiji armado par sto tisoč mož, ki se trudi pripraviti domačine v poslušnost in pokornost, kakršne so navajeni Italijani v Italiji, a brez uspeha. Vsak Italijan v Etiopiji je neprestano v strahu za življenje, kajti domačini jih napadajo iz zasede in nato naglo izginejo. Vlada v Rimu se trudi pridobiti bivšega cesarja Selassija, da se bi vrnil in prevzel vlogo podkralja, da bi vplival na domačine za pomirjenje, a poročajo, da ga ne more podkupiti.

Obsojati vojno, pa odobravati kapitalizem, je tako, kakor pihati na krop, da ne bi vrel, ko stoji na ognju.

VOLITVE IN NJIH POMEN

Zed. države se ponašajo z demokracijo. Vsak polnoleten državljan ima volilno pravico in vsakdo voli tajno. Glasuje po svojem prepričanju in nihče ne ve, kako voli, če tega sam ne oglaša.

Vzlic temu pa je v tej deželi z glasovnicami nekaj narobe. Vedno so v večini tisti, ki odločajo proti ljudskim interesom. Ali bolje, z volilci je nekaj narobe. Sicer ni v nobeni ameriški postavi rečeno, da mora volilec voliti in nobena kazen ni predpisana, če ostane doma. Ali kazen vendar ne izostane. Ako ne glasujejo zavedni volilci, store to tisti, ki se dajo goniti na volišče kakor čreda ovac in oddajo svoje glasove iz strahu pred basom ali pa za par kozarcev piva. Tako se sestavljajo večine neumnih, izvoljeni so pa potem prebrisani kandidatje, ki znajo tudi v parlamentarnih zastopih poiskati svoj profit. —

Ogromno število delavcev v Ameriki še nikakor ne zna ceniti volitev in ne pozna njihovega pomena. Če bi priznavali glasovnici tisto važnost, ki ji gre, bi morale biti v Zed. državah povsem drugačne razmere; položaj delavcev bi moral biti gosposki, in taka mizerija, kakršna se širi v sedanji dobi brezposelnosti, bi bila nemogoča. Zakaj v kongresu in v zakonodajah, bi tedaj sedeli ljudje, ki bi vedeli, da so odgovorni zavednim delavcem, pa bi na svojih mestih delali v prid delovnega ljudstva.

Vsak otrok ve, da se nikjer na svetu ne govori toliko o svobodi, kakor v Ameriki. Če bi bila le polovica tiste slave resnična, bi moral biti tukaj že majhen paradiž. Ako pravimo, da je dežela za delavca veliko bolj podobna peklu, se ne bojimo, da bo veliko ugovora, izvzemši kajpada kapitaliste, ki imajo nebeške čase in jim ni treba, da bi si želeli izpremembe.

Svoboda se namreč ne da uveljaviti z nobeno zastavo in uresničiti z nobeno himno. Tudi svoboda je v prvi vrsti odvisna od materialnih razmer. Kapitalist je svoboden, ker mu njegov denar dovoljuje, da se giblje po svoji volji. Kdor ima milijon v banki, je prost skrbi za vsakdanji kruh, za toplo peč in za obleko; Zvečer si lahko prosto izbira opero, dramo, komedijo ali koncert; nihče mu ne more omejevati te svobode. Njegovi sinovi gredo lahko študirat pravo ali tehniko, ali po uganjat šport in zapravljat čas; njegove hčeri si lahko izvolijo bankrotirane evropske vojvode ali pa prikupljive šoferje; očetovi bankovci jim jamčijo svobodo.

Kje pa naj jo išče delavec? Dvoje rok ima: to je njegovo premoženje. Moč, ki tiči v njih, mora nositi na trg, in njegova svoboda ni niti tako velika, da bi mogel delati, če ima voljo za delo. Kajti pravico do dela deli kapitalist, ki mu lahko zapre vsaka tovarniška vrata pred nosom. Delo v kapitalistični družbi ni zabavno; ali proletarec bi rad robotal šest dni na teden pod zemljo. Toda kapitalist je izračunal, da mu to sedaj ne nese, pa ukaže, da se gara le po trikrat na teden. In njegov ukaz je absoluten.

Pa pridejo časi, ko kriči kapital po profitu. Trg zahteva blaga in daje bogate procente. Žrela tovarn morajo komaj izbruhati toliko vrednosti, kolikor se jih lahko izpreminja v denar. Delavci so izmučeni. Udje hrepene po počitku. Ali kapitalist kliče: Čez uro! Vsaka minuta nosi dividende ... In svobodni delavec mora skrčiti hrbet, zakaj če je truden, ni za rabo ne sedaj, ne prihodnjič. Kos kruha pa je važnejši od "svobode."

Kje naj vzame delavec svobodo, da izbere za svoje otroke tisti poklic, za katerega so najbolj primerne njih lastnosti in kjer bi dosegli največ zadovoljnosti? Knjige so drage, v rudniški "kampi" ni visokih šol in vseučilišč, v velikem mestu je pa treba plačevati stanovanje, hrano, obleko. Vsakdo ima svobode študij; ali za revža je ta svoboda toliko vredna, kolikor za mačka orlove peroti.

V kapitalistični družbi je svoboda besede brez vsebine, dobra edino za to, da se z njenim lepim zvokom opajajo kratkovidni ljudje. —

Podlaga svobode in sužnjstva so materialne razmere. Nič pa ne more biti bolj naivno, kakor če kdo pričakuje, da bo volk ovce branil in ščuka krmila krape. Kakor volk in ščuka, tako tudi kapitalist ne more živeti proti svoji naravi. Dokler dela zakone, jih bo delal zase; dokler vlada, bo utrjeval svoje gospodstvo. Delavec pa bo imel veljavo le tedaj, kadar si jo pribori.

Volitve so boj. Na tem bojišču ima delavstvo velikansko moč, zakaj tukaj odloča njegovo število, katerega ne more ugonobiti ne puška, ne sablja. Volilčeve zavednosti ni mogoče izstradati; proti njegovi volji ni priziva. Kadar bo delavstvo delavsko volilo, bodo zakoni delavski in vsa uprava mora postati delavska. Zakaj na njegovi strani je večina.

V nobenem boju ni zmaga za delavce tako lahka, kakor v volilnem. Če ne zmagajo, morajo sami sebi očitati posledice.

"Fight", ki se izplača

Vojne se ne obnesejo koncem konca nikomur. Ameriški "prajzfajti" pa donašajo dobiček nekaterim in nikomur posebne škode. V zadnjem med Louisom in Tommy Farrom v New Yorku je znašala vstopnina $265,753, ostali dohodki, kot koncesija filmskim družbam za snemanje slik in radio družbam za oznanjanje, pa so prinesli $60,000. Od tega je dobil Joe Louis $104,000, Farr $50,000, zvezna vlada $28,000 davka na vstopnice, in neka dobrodelna ustanova $22,000. Država New York je dobila nad $14,000 davka, ostalo pa so spravili promoterji, ki so se nadejali veliko večjih dohodkov. Vseh udeležencev je bilo nad 40,000, med njimi okrog 5,000 z zastonjskimi vstopnicami. "Fight" je bil trgovskega značaj, kot vsi "prajzfajti" sploh, ampak ljudje so za ta dokaj drag špas pripravljeni plačati, čeprav jih promoterji vlečejo za nos z izidom boksanja.

EVANGELIST UBIL ŽENO S KLADIVOM

Na sliki na desni je 44-letni "evangelist" Lloyd Pusey v Lindenu, N. J., ki je obtožen umora svoje žene. Ubil jo je s kladivom. Na desni je prosekutor A. J. David, ki ima v rokah kladivo, s katerim ji je sveti mož vzel življenje. V sredi je policijski šef Hickey.

VALERIJAN PIDMOGYLNYJ:

"MESTO"

ROMAN

Poslovenil za "Proletarca" TONE SELIŠKAR

(Nadaljevanje.)

II.

Strašno se je mučil s tem pismom, brisal in popravljal, ko pa je končno le napisal, se je čitalo njegovo sporočilo nekako takole:

"Spoštovani tovariš! V poslednji številki Vaše revije ste natisnili mojo povest. Odgovorite mi, prosim, če potrebujete še kaj rokopisov. Imam jih še nekaj. Moj naslov: Kijev, Lvovska ulica 51,16. Stepan Radčenko.

Toda njegova tiskana povest v reviji je tako očita, da je prečrtal vrstico, v kateri se je skliceval nanjo. In ko je še dlje premišljeval, se mu je zazdelo celo poniževalno svojevrednote ponujati ter je zato napisal samo tole:

— Spoštovani tovariš, moj naslov: Kijev, Lvovska ulica 51,16. — Stepan Radčenko.

Ko je tako napisal to zadevo na dve poli, ju je zaprl v ovoj in napisal naslov. Prvo pismo je bilo namenjeno reviji v Harkov, drugo v Kijev. Zdaj šele ga je obšlo globoko, trudno olajšanje.

Nato se je sprehodil po sobi. Bilo je okoli osme zjutraj. Polovica drugega nadstropja, v katerem se je nahajala njegova soba se je pravkar prebujala. Skozi nekoliko zaprtih vrat je prihajal semkaj iz kuhinje šum treh primusov; troje družin, ki so se stiskale v ostalih štirih sobah, si je kuhalo zajtrk. Svojih sosedov malone da ni poznal. Neprenehoma čepe v svojih sobah, v kuhinjo pa, kjer žari vse življenje domačnosti, ni zahajal. K tem osrednjemu živcu življenja se ni zatekal. Zoperno mu je bilo videti mizo, razsekano od sekača, zamaščeno omaro ter celo rajdo kuhelj, posode in zajemalk ob steni, celo umivat se je hodil k Dnjepru, tado da v resnici ne bi mogel razbrati svoje sostanovalce po njih obrazih. V kuhinjo prihajajo ženske v domačih haljah, moški brez suknjičev in z razmršenimi lasmi ter zaspanimi, krmežljavimi očmi. Skupna streha ne zbliža ljudi zaradi tega, ker si lahko drug drugemu razkrivajo svoje plemenite vrline, oh ne, le zato, ker ne morejo drug drugemu prikriti svojih umazanih plati življenja. Vsako stanovanje je majhno gnezdo zarotnikov, ki si molče dovoljujejo razne skupne udobnosti le zaradi dostojnosti, ki jo trmoglavo zahtevajo zase od vsakega, ki ga ni doletela čast z njimi skupaj prebivati.

Poslušal je to jutranjo simfonijo delavnika tembolj, ker je še nikdar ni imel prilike čuti. Običajno je odhajal iz stanovanja že na vse zgodaj. Neprestano so loputali z vrati, možje so kričali, ker se jim je mudilo v službe, žene godrnjale, otroci, ki so se odpravljali v šole so vreščali, novorojenčki vekali. Tu se je razvijalo življenje za petdeset do sto karboncev na mesec, tu je bilo leglo inteligentnega proletariata, ki se imenuje meščanstvo. Teh nekaj deset kubičnih metrov zaprtega zraka med stenami, stropom in podom so bile rakve za vse mladeniške polete, tu je umirala sleherna lepota, tu je zamiralo sleherno upanje vseh cvetočih pričakovanj, ki so tako važni za slehernika in čeprav je uverjen, da je nad temi povprečnimi ljudmi, je z nekim skritim strahom pomislil:

— Le zakaj živijo? Čemu? Danes, jutri, ves mesec vedno eno taisto. Blazneži!

Po deveti uri, ko so se možje razšli v urade a žene na trg, je zavladala v stanovanju tišina, ki je bila v primeru s prejšnjim hrupom prav občutljiva. Sedel je k mizi pod ovele veje stare palme, privlekel iz dna predala s svinčnikom popisane liste in jih skrbno pričel urejevati. Bile so lansko zimo zamišljene povesti, tri že do konca napisane, ena pričeta, toda vse prežete z idejo revolucije in punta. Povrhu pa so se odlikovale vse, prav tako kakor njegova prva povest "Britev," z njegovimi lastnimi misli o meščanski vojni, v vseh se je prelivala ogromna množica, v kateri so bili poedinci le neznatni delci, podrejeni skupni volji, ki jim je odvzemala vse osebno življenje in vse iluzije neodvisnosti posameznika. Ti heroji njegovih povesti so povsem naravno postali nositelji mogočne ideje, ki se je v njih vsa utelesila. Vsi ti heroji so sami zgradili oklopni vlak in ga iztirili, sežigali so imetja in postajna poslopja, ti heroji so stali pred človeškim kolektivom kot povsem različne osebe. V nobenih drugih povestih niso ljudje s tako lahkoto razstreljevali, nikjer drugod niso mrliči tako krotko cepali kakor v spisih Stepana Radčenka; kajti če je dojmil stok in krik razbitega oklopnega vlaka, je pozabil na krik poedinca v teh krvavih razbitinah.

Do večera je končal začeto povest in se je začudil svoji utrujenosti. Za strani, ki jih je popreje z lahkoto končal v eni uri, je zdaj porabil pol dneva napornega dela in mučil se je, kadar se mu je svinčnik zataknil. Moral je popravljati, obstal je sredi začete misli, zmotila ga je beseda, ki ni bila primerna vsebini in si poiskati drugo, kar mu nikakor ni hotelo iti v glavo. Zdaj, ko je poznal jezik, je nenadoma zagledal v njem skritega sovražnika. Razum, ves natrpan z izrazi in slogi prečitanih del, ga je neprestano silil iskati lepših besedi in ga tako spet in spet zadržal v svojem poletu. Ves naphan debat literarnih večerov je odkrival vedno znova pogreške svojih umetniških načrtov, tako da je dvakrat spremenil način pripovedovanja, črtal že marsikaj napisanega in dodal povsem nove domisleke. Ko pa je končal, ga je nadvladalo zlobno zadovoljstvo jahača, ki je konja le ugnal, čeprav ga je poprej nekajkrat vrgel s sedla.

Dva dneva je žrtvoval za prepisovanje in piljenje. Z doma je šel le k obedu in k lekcijam, celo kopeli v Dnjepru se je odpovedal. Še poprej ko je pričakoval odgovor, je prejel odgovor kijevskega uredništva — prav tako kratko, kot je bilo njegovo pismo:

— Prosimo, oglasite se v uredništvu dopoldne od 11. do 12. ure.

Beseda 'prosimo" ga je razveselila, toda v uredništvo iti se ni upal. Čudna mešanica sramu in ponosa ga je zadrževala od tega. Vsekakor pa se je oblekel, osnažil in jo mahnil pred večerom v gimnazijsko četrt k hiši, v kateri je stanovala Zosjka.

Prave želje po njej niti ni bilo, toda samota mu je presedala. Čutil je le potrebo razvedrila po dovršenem delu in leto ga je vleklo tjakaj, kjer bo lahko čul besedo. V resnici pa ni bil željan le besede, kajti telesna slast po ženski ga ni zapustila, odkar je odšel od musinjke. Čimbolj je odrival vse resnične možnosti, da bi ta nagon v sebi uničil, bolj se je predajal domišljiji. Tako si je vselej pred spanjem dovoljeval predstave tesno spojene z ljubeznijo, kakor da bi si te predvide jemal v plačilo za prestano delo nad učenimi knjigami. To sanjarenje mu je pričaralo razun studa tudi veliko ugodje. Zaspal je v nekakšnem umišljenem objemu, ki ga je šele zjutraj razklenil in vedno navdal z željami po resničnem dotiku. Tudi njegove sanje so bile strašno nemoralne. Vsakokrat je grešil z ženo povsem prostaško brez sleherne dostojnosti kakršnekoli odgovornosti. Živ ogenj strasti se je vnemal v njegovi krvi in če jo je vse do slej zadrževal le v okvirju svoje domišljije, je vendarle povrednotila ta vzdržnost sleherno čednost.

Radi Zosjke si ni delal nikakih načrtov. Le upal je, da bo z njeno pomočjo navezal kako poznanstvo, da bi na ta način pretrgal ozka pota samote in domišljije, ki ga je pričela dušiti. Obrisal si je nos in potrkal na vrata, ki jih je dekle takoj odprlo.

— Kaj bi radi? ga je vprašala, ko je stopila na prag.

— Videl bi vas rad, je dejal Stepan.

— Tega vam nisem dovolila, je povdarila nekako surovo, toda takoj še dodala. K meni ne morete. Počakajte me na cesti. Takoj bom prišla.

Še predno je mogel kaj pripomniti, je že zaprla vrata. Užaljen je stopil na cesto, kajti v resnici je zaslužil lepše srečanje. Vendar je hodil počasi vzdolž hiše in prebiral imena nad vhodi v stanovanja, da si prežene dolgčas. Zosjka je bila prav kmalu spodaj. Prišla je z verande v kratkem jopiču in s klobučkom.

— Poglejte, kaj sem si kupila! je dejala in mu pokazala majhen ustnik. Lep, kajne? Nenavaden.

— Prečudno lep, je potrdil Stepan in si ga ogledal.

— Ali veste, kako se razbije?

(Dalje prihodnjič.)

OGLAŠAJTE

V

PROLETARCU

ŠANGHAJ, MESTO KLANJA

Japonci so udarili s svojo vojno silo posebno na veliko Kitajsko pristaniško mesto Šanghaj, ki ima 3 in pol milijona prebivalcev. Ubitih in ranjenih je bilo par sto tisoč ljudi. Na sliki je zgradba zaznamovana s sulico, v kateri je velika trgovina. Bila je bombardirana iz aeroplanov. Ubitih je bilo mnogo ljudi, med njimi trije Američani.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Joseph Drasler

Arma, Kans. — Od tu je Ch. Pogorelec poslal prošli teden pet nadaljnih naročnin, ki jih je dobil v Pueblu, in 18 naročnin, ki jih je dobil s sodelovanjem A. Šulerja in drugih sodrugov ter somišljenikov v naselbinah, Arma, Girard, Mulberry, Pittsburg in Frontenac. Poleg teh novih naročnin je poslal 4 obnovitve in vsoto $3.65 v tiskovni sklad "Proletarca". Na poti iz Kansasa je s. Pogorelec obiskal še par naselbin in ta teden se vrnil s svojo soprogo v Chicago ter prijel za delo da kaj!

Herminie, Pa. — Anton Zornik je poslal 12 naročnin in tri oglase v koledar. Naročil je spet 10 iztisov "Majskega Glasa". Tone je torej vztrajno in stalno na agitaciji.

Chicago, Ill. — Dr. J. J. Zavertnik je prispeval $5 v tiskovni sklad. — Piknik v korist "Proletarca" se vrši v nedeljo 12. sept. pri Stežinarju v Willow Springsu. — Naročnin so dobili, Joseph Drasler 12, Angela in Frank Zaitz po dve. — Zlet, ki ga je priredila v nedeljo 29. avgusta "Sava" za svoje člane in prijatelje, se je razvil v zelo prijetno zabavo. Proti večeru so šli mnogi posetiti še cicerske sosede, ki so imeli piknik pri Val. Kobalu na Clarendon Hillsu.

Bon Air, Pa. — Tu obstoji že dolgo let slovenski lovski klub. Toda ne briga se samo za "jago", ampak tudi za delavsko gibanje. Nedavno je prispeval $2 v tiskovni sklad "Proletarca". Poslal je to vsoto klubov tajnik Louis Skedel.

No. Chicago, Ill. — Frances Zakovšek je poslala eno naročnino in dva oglasa v Am. družinski koledar.

Library, Pa. — V tej številki so razna poročila o zelo uspešni konferenci klubov JSZ in društev Prosvetne matice, ki se je vršila 29. avgusta. V tiskovni sklad Proletarca so udeleženci prispevali $13.65.

Sheboygan, Wis. — Frank Stih poroča, da pobira naročnine od onih, ki jim je potekla, in da skuša dobiti tudi novih naročnikov. Z uspehom se nič ne pohvali. Tudi kar se kluba tiče, imajo težave. Člani se ne udeležujejo zadostno sej, in tako ni aktivnosti. Poslal je $2 v tiskovni sklad, ki sta jih prispevala on in Anton Debevec.

Rock Springs, Wyo. — John Jereb je poslal dve naročnini. Izmed naročnikov, katerim je naročnina potekla, smo morali črtati ime John Dolinar. Pred 11. meseci ga je ubilo v majni. Naročnino je imel plačano do nedavna. Bil je zvest čitatelj in podpornik tega lista.

Bridgeport, O. — Jos. Snoy je poslal par oglasov za prihodnji letnik Koledarja. V tej številki ima zanimivo poročilo o konferenci na Libraryju.

Detroit, Mich. — John Zornik je poslal eno naročnino in polovico prebitka zleta članov in prijateljev njihovega kluba št. 114 JSZ. Znaša $10.80. Ta delež je dobil tiskovni sklad "Proletarca". Dalje John Zornik poroča, da se bo lotil iztirjavanja poteklih naročnin in nabiranja oglasov.

Cleveland, O. — Anton Jankovich je poslal 7 obnovitvenih in 2 novi naročnini.

West Allis, Wis. — Vincent Pugelj se je medpotoma na sejo gl. odbora SSPZ, ki se vrši v Clevelandu, oglasil v uradu "Proletarca" in oddal tri naročnine.

Am. družinski koledar. — Glavna briga zastopnikov zdaj je poleg agitacije za "Proletarca" nabiranje oglasov v Ameriški družinski koledar. S pomočjo teh in vsled požrtvovalnosti sotrudnikov ter agitatorjev je nam mogoče izdajati knjigo, katera je nam vsem v ponos.

Gary, Ind. — Jacob Krainz je obnovil naročnino in piše, da je naročnik raznih slovenskih naprednih listov, a štivo v "Proletarcu" mu še najbolj ugaja.

Milwaukee, Wis. — Jacob Rožič je poslal eno naročnino in piše, da je zdaj zaposlen z nabiranjem oglasov v koledar. — Prošlo nedeljo in na Labor Day je bilo tu mladinsko slavje SNPJ.

O konferenci

Moon Run, Pa. — Na prošli konferenci zastopnikov klubov JSZ in društev Prosvetne matice na Libraryju so udeleženci prispevali $13.65 Proletarcu v podporo. Poset je bil obilen ne samo iz naselbin zap. Pennsylvanije, ampak prišli so tudi iz Johnstowna, Pa., (J. Langerholc, Frances in Johnny Rak), iz Bridgeporta, O. (Snoy, Rebol, Škof, Volk, več sodružic in drugih). Zborovanje je bilo res zanimivo. Poročal bi več, a zdaj težko pišem, ker sem si na desni roki po nesreči ranil dva prsta. Naj še dodam, da je je predsedoval John Terčelj, zapisnik pa je vodil Frank Rednak iz Braddocka. — Vsi prejšnji odborniki so bili znova izvoljeni. — Prihodnja konferenca bo zadnjo nedeljo marca prihodnje leto v Strabanu.

Jacob Ambrozich.

V NEDELJO 12. SEPTEMBRA PRIDITE NA NAŠ PIKNIK K STEŽINARJU

V slučaju slabega vremena se bo zabava vršila v Slovenskem delavskem centru

Chicago, Ill. — Prihodnjo nedeljo 12. sept. se vrši letni piknik naročnikov "Proletarca" in drugih prijateljev delavskega časopisja. Kje? V Stežinarjevem vrtu v Willow Springsu.

Za tiste, ki nimajo avtov, smo poskrbeli bus. Ta odpelje ob 1. pop. z vogala na Cermak in Wood Sts., in ob 1:15 izpred Slovenskega delavskega centra. Regularni busi vozijo mimo Stežinarja iz Chicaga v Joliet in obratno vsako uro. Ampak za boljšo poslužbo udeležencem smo najeli še poseben bus. Poslužite se ga. Pridite na enega ali drugega omenjenih busovih postaj ob določenem času.

One, ki imajo avte, prosimo, da povabijo s sabo toliko ljudi za kolikor imajo prostora, kajti s tem jim bodo dali priliko uživati dan v prijazni jesenski naravi in ob enem pomagajo prireditvi k boljšemu uspehu.

Ako bo hladno, bomo kurili in pekli krompir, in pa toliko več plesali, da se bomo greli. Sicer pa je nam "vremenski mož" obljubil lep, topel dan. Ako se je zmotil in bo deževalo, se pa zberemo v Slov. del. centru in okupiramo za to zabavo vso hišo.

Zlet v nedeljo 12. sept. k Stežinarju bo, kolikor je nam znano, zadnji slovenski piknik v tej sezoni v čikaškem okraju. Nadejamo se obilne udeležbe. Namen, v katerega se piknik vrši, jo tudi zasluži. V sedanjih industrialnih bojih so celo konservativni unijski voditelji uvideli, da se za pošteno poročanje na kapitalistične liste ne morejo zanašati.

Pripravljalni odbor zagotavlja, da ne bo nikomur treba trpeti lakote in žeje. Poleg regularne "bare" bomo imeli še posebno stojnico, kjer bo Kristina Turpin servirala likerje kot smo jih pili na primer pri Zalazniku v Ljubljani.

Balincarji obljubljajo, da prinesejo s sabo toliko krogelj, da bo imel priliko igrati vsakdo, ki ljubi balincarski sport.

Vstopnina je prosta.

Torej na svidenje v nedeljo pri Stežinarju.

Pripravljalni odbor.

SOCIALISTI HOČEJO SKUŠENJ PRI VSAKEM DELU, ČE LE MOGOČE

O smrti bivšega dunajskega podžupana Maks Winterja smo poročali v "Proletarcu' z dne 21. julija t. l. Umrl je v Los Angelesu, Calif. Bil je socialist od početka svojega udejstvovanja. Vse svoje življenje je posvetil v prvi vrsti proletarski mladini. Na tem polju je bil veščak. Ko je govoril na par naših shodih v Ameriki, se je znal mladini vzlic svoji neokretni angleščini in visoki starosti vseeno prikupiti. Otroke je imel rad ne samo zaradi njih razposajenosti in prikupnosti, pač pa ker je hotel proletarskim otrokom pomagati v boljše razmere kot pa so jih imeli njih starši. Zato se je Maks Winter zanimal za vse in hotel je v vsakem poklicu dobiti kolikor največ mogoče skušenj sam.

Obiral je tudi hmelj. O tem malem poglavju svojega življenja piše "Delavska Politika" pod naslovom "Obiralec hmelja" sledeče:

"Poročali smo, da je s. Maks Winter umrl v izgnanstvu. Socialistični listi so poročali, da je bil Winter duša avstrijskega mladinskega gibanja. V nobenem poročilu pa ni bilo omenjeno, da je Winter leta 1902. na Češkem šel obirat hmelj, da bi opazoval življenje in trpljenje delavcev. Winter in njegov voditelj sta v več krajih iskala službo, končno pa ju je le sprejel kmet v Tveršecu v delo. Dobila sta hrano in dnino. Vsak obiralec je moral obirati hmelj v svojo košaro. Ko je bila košara polna, so hmelj zmerili. Kmet je s tem kontroliral delo delavcev in ob enem imel pregled, koliko hmelja je pridelal. Novo sprejeta delavca ita prejela od kmeta stolček in košaro izjemoma.

Z delom so končali opoldan. Ko je bil zvečer konec dela, sta ta dva obiralca obrala komaj po četrt košare hmelja. Kmet je izjavil, da ju mora odpustiti, ker bo sicer hmelj predrag, če bo imel take obiralce. Obiralca sta bila zadovoljna in sta odšla dalje, da dobita delo drugje. Potovala sta, dela pa ni bilo. Končno sta prišla v Selč, kjer so bila posestva pivovarnarja Dreherja. Uprava posestva je rabila obiralce hmelja, ker je imela obsežne hmeljske nasade. Obiralci hmelja so se natepli tja iz vseh vetrov. Med njimi so bili rudarji, tvorniški delavci, rokodelci, potepuhi in tudi cigani.

Upravitelj je nova obetajoča obiralca z veseljem sprejel. Rekel jima je, da bi takoj lahko začela, če bi imela košare s seboj. V zadregi sta se zlagala, da gresta po košare. Priliko pa sta izrabila, da sta se razgovarjala z obiralci hmelja in tudi s cigani, ki so imeli tam svojo kolonijo, kjer so kuhali in stanovali. Ko sta si vse ogledala, sta jo popihala proti domu v svoj kraj (Saaz). Isti dan, ko sta prišla vzorna "obiralca hmelja" domov, se je tam vršil jako dobro obiskan shod, na katerem je Winter na humorističen način opisal svojo službo kot "obiralec hmelja" in obenem žalostne razmere hmeljskih delavcev."

A. F. of L. spet deluje v mednarodni zvezi

L. 1912. se je A. F. of L. ločila od internacionale strokovnih unij, ker jo je smatrala za preradikalno. Na zboru v Varšavi je bila letos spet sprejeta in eksekutiva A. F. of L. je dne 31. avgusta odobrila dogovor za vstop.

NAŠE PRIREDBE

Prireditev v korist "Proletarca" in socialističnega kluba v soboto 11. septembra, LATROBE, PA.

Piknik kluba št. 1 JSZ v nedeljo 12. sept pri Stežinarju v WILLOW SPRINGSU v korist "Proletarca".

Prireditev kluba št. 118 JSZ v korist "Proletarca" v soboto 16. oktobra, STRABANE, PA.

Dramska prireditev kluba št. 1 JSZ v nedeljo 17. oktobra v dvorani SNPJ, CHICAGO, ILL.

V soboto 30. oktobra prireditev kluba št. 11 JSZ v korist "Proletarca", BRIDGEPORT, OHIO.

KRITIKUJOČA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

VTISI S KONFERENCE KLUBOV JSZ IN DRUŠTEV PROSVETNE MATICE NA LIBRARY, PA.

Bridgeport, O. — V nedeljo 29. avgusta zjutraj se nas je odpeljalo tri avte članov in članic kluba št. 11 JSZ na konferenco klubov JSZ in društev Prosvetne matice za zapadno Pennsylvanijo. Vršila se je v naselbini Library, Pa. Dospeli smo tja dokaj zgodaj. Kmalu nato je tajnik konferenčne organizacije s. Jacob Ambrozich otvoril zborovanje. Oznanil je, da predno se seja prične, zapoje par pesmi ondotni pevski zbor. In res, takoj se je dvignilo zagrinjalo in pred seboj smo videli skupino pevcev in pevk v narodnih nošah. Na vse navzoče so napravili jako dober vtis. Zapeli so eno domačo in eno delavsko pesem. Obe so predvajali jako dobro in želi za svoj uspeh močan aplavz.

Za predsednika konference je bil izvoljen John Terčelj, in za zapisnikarja s. Anton Rednak iz Braddocka, Pa. Ko je bil predlagan, sem si predstavljal, da je to pač naš stari somišljenik Rednak. Bil je soglasno izvoljen. Tedaj se dvigne mlad korenjaški fant in gre k zapisnikarjevi mizi. Nak, to ni stari Rednak, ampak njegov mladi sin. Bil sem presenečen ih jako vesel.

Vodil je zapisnik v našem jeziku. Mislil sem si: "Vi v zapadni Penni ste srečni in še boste napredovali, ker imate sodelovanje takih mladih članov in somišljenikov. Iz Braddocka je prišla na to zborovanje samo "mlada kri" — naša mladež Rožanc, Korish, Rednak.

Vpoštevajoč sedanje razmere in metež v delavskem gibanju, poročila zastopnikov na tej konferenci niso bila ravno slaba. Le eden je napravil ciničen govor. Ako konferenčna organizacija pošlje na sejo dotičnega društva svojega zastopnika, da stvar popravi, bo glede Prosvetne matice razjasnjeno tako, da bo članstvo vedelo, kaj je ta ustanova.

Kolekta v tiskovni sklad "Proletarca" ni bila slaba, upoštevajoč, da se takih zborovanj udeležujejo skoro vedno eni in isti ljudje, ki prispevajo zdaj za eno zdaj za drugo delavsko stvar.

Poset konferenčnega zborovanja je bil obilen. Razprave o JSZ so bile omejene, kar je pravilno. Ne mislim s tem razprave o JSZ kot taki, ampak o vnanjih problemih, ki se tičejo zgolj soc. stranke. Zborovalci so smatrali, da je JSZ v soc. stranki danes edina narodnostna skupina, ki ne trati energij s frakcijskimi boji, ampak pomaga graditi delavsko gibanje kjer in kolikor more. Naši stari bojevniki se bodo, tako upamo, vrnili nazaj med nas in pomagali buditi slovensko delavsko maso k razredni zavesti.

V razpravi o Prosvetni matici so bile zelo laskavo omenjene Molkove knjige, ki so izšle tri leta zaporedoma.

Na konferenci v Libraryju sem dobil vtis, da ima Proletarec v Pennsylvaniji veliko zaslombo. Vsi so obljubili sodelovanje, ako uprava "Proletarca" pošlje tja potovalnega zastopnika. Po glavnih razpravah je s. Terčelj pozval zunanje goste, ako imajo oni kaka poročila. Podpisani je spregovoril par besed v prid Proletarca in priporočal, da naj damo novemu potovalnemu zastopniku s. Louis Zorkotu sodelovanje povsod, kjer se bo nahajal na agitaciji.

Zastopnik na konferenci je bil tudi urednik "Napreja" G. Witkovich iz Pittsburgha, ki je govoril o kampanji za zbiranje prispevkov, s katerimi bi kupili ambulančni voz z opremo za lojaliste v Španiji. Omenil je tudi diktaturo in teror v Jugoslaviji in izvajal, kako potrebno je, da delavci protestirajo proti takim režimom. K temu je govoril nato John Terčelj in v razpravi več drugih.

In kaj mislite, kdo so bili še pozvani k besedi? Johnny in Frances Rak ter John Langerholc iz Johnstowna, ter Louis Britz iz Lawrence. Rak je imel zelo pomemben govor o Prosvetni matici in drugih stvareh, ki so mu kot bivšemu delavcu pri Proletarcu, Prosvetni matici in JSZ dobro znane. Za svoja izvajanja je žel aplavz. On je še vedno aktiven, čeprav obratuje in dela v trgovini, kar pomeni dolge ure in malo časa za kaj drugega. Ravno tako Langerholc.

Kar je na konferenci in popoldne na pikniku pevskega zbora manjkalo, je bil zastopnik Proletarca. Ne vem, kje sta bila Anton Zornik in Zidanšek? Ako bi bil vedel v naprej, da ne bo nikogar, bi se bil jaz pripravil in agitiral. Vitkovič je dobil nekaj naročnin "Napreju", jaz pa sem prodal 18 vstopnic za priredbo kluba št. 11 JSZ, ki bo 30. oktobra v Bridgeportu v korist Proletarca. Vstopnice so šle v vse naselbine zapadne Pa. in v Point Marion, O., kjer sta jih vzela Pečjak in Zupančič. Ako bodo res vsi prišli na to važno prireditev, kakor so obljubili, bomo morali dvorano razriniti. Ker se na to obrt razumejo Ribničani, se bomo nanje obrnili za pomoč. Mladi Rednak je dejal: "Snoy, nič se ne čudi, ako bo tudi Braddock zastopan."

Konferenca je name napravila tako dober vtis, da če bi bil sposoben za to, bi šel takoj na agitacijo za "Proletarca".

Videl sem, da vsi navzoči so pripravljeni agitatorju pomagati. Žal, da nisem jaz več za ta posel, vsaj toliko časa ne, dokler mi bo zdravje nagajalo.

Na tem zborovanju sem videl precej takih, ki jih nisem poznal, ali pa že zgrešil, zato sem že mislil reči predsedniku Terčelju, da naj vsak zastopnik, ko vstane, pove svoje ime.

Dokler bodo te vrste zborovanja tako dobro obiskana, je še veliko upanja za naš pokret. Zapreka je nam najbolj pomanjkanje potovalnih agitatorjev. Ne rečem, da je v Penni vse z rožicami postlano. Tudi tam je še veliko ledine za orati. A vzlic temu smatram, da so naselbine v Penni za naše gibanje najplodnejše polje.

Po konferenci so nas pogostili z dobrim kosilom. Stregle so članice zbora v narodnih nošah. Po obedu smo šli na piknik pevskega zbora, ki je bil jako dobro obiskan. Razdelili smo se v skupine, se zabavali, zbijali šale in razpravljali o raznih problemih našega delavskega gibanja. Med gosti na pikniku je bilo mnogo naših starih sodrugov in somišljenikov, ki so prišli na konferenco iz daljnjih krajev. Pričakoval sem, da bo pevski zbor zapel še kako pesem. Morda jo je potem, ko smo mi odšli, ako ni bilo že prepozno. Zelo vesel sem bil snidenja z J. Rakom in Langerholcem, ki sta tudi prišla od daleč. Oba sta zainteresirana v delavsko gibanje v katerem sta že veliko pomagala.

Iz našega ohijskega kraja je nas bilo precej na tem posetu, kar je dobro. Še toliko boljše pa bo, če bomo skušali tudi pri nas gibanje bolj razširiti. Seveda, našega naroda ni dosti v teh krajih. Ampak če se nam pridruži vsaj polovica rojakov, bomo imeli pokret, ki bo nekaj štel. Kajti vsi smo v socialističnem gibanju zato, da pomagamo v bojih za delavski razred. Nas vseh je dolžnost delovati za napredek, ne pa samo nekaterih, ki se trudijo, dostikrat osamljeni, in se bore za delavske interese v vsakem slučaju in v kakršnihkoli okoliščinah, čeprav so jim še tako neprijazne. Torej rojaki delavci, kooperirajmo drug z drugim. S tako metodo bo tudi naša prireditev v nedeljo 30. oktobra velik uspeh. Razpečavajmo vstopnice, ker s tem pomagamo našemu gibanju in ob enem nudimo gmotno pomoč "Proletarcu", ki jo je vreden in jo zasluži. Kajti list deluje v prid nas. — **Joseph Snoy.**

IMPRESIVNA DEMONSTRACIJA, TODA NI BILA ZADOSTNA

Poročali smo že v prejšnji številki o demonstraciji brezposelnih, ki so jo vprizorili v Washingtonu v protest proti odslovitvam iz WPA in proti ukinjevanju podpor bednim. Organizirala jo je American Workers' Alliance, katere predsednik je socialist David Lasser. Udeležilo se je je nad tri tisoč brezposelnih iz vseh krajev dežele. Kako so bili sprejeti v Beli hiši in kaj jim je odgovoril Rooseveltov tajnik, smo že poročali. 6

AVSTRIJA BOLJ IN BOLJ V NEVARNOSTI NACIJSKE POPLAVE

Od kar sta Hitler in Mussolini v zavezništvu, je Avstrija glede svoje bodočnosti še veliko bolj v negotovosti. Prej je avstrijski fašistični režim ščitil Mussolini in Nemčiji pretil celo z vojno, ako bi se drznila pomakniti nogo na avstrijska tla. Zdaj je stvar druga. Italija je pripravljena zavreči zaščitništvo nad Avstrijo, ako ji bo mogla Nemčija za to dovolj odškodovati. Avstrijski kancler Sušnik je v skrbeh radi tega. Bil je parkrat v Italiji, kjer pa mu niso dali nič kaj vzpodbudnih zagotovil. Potipal je potem angleške in francoske diplomate, ki mu tudi niso prisegli, da bodo varovali nedotakljivost avstrijskih mej v slučaju nacijskega puča. Italija pa je od Sušnika še posebej zahtevala, da naj neha s prijateljsko taktiko do Čehoslovaške. "Tako je, ker smo šibki," je rekel Sušnik in šel na "oddih". Glasilo francoske socialistične stranke "Le Populaire" je k temu priobčilo sledeči članek:

"Kancler Sušnik je šel na počitnice. Že pred odhodom pa bi bil moral opaziti, da postajajo nacionalno-socialistične organizacije nevarne bolj in bolj.

Komaj deset dni je, ko je moral celo vrsto sportnih prireditev prepovedati, ker so se jih polastili nacisti. Prepovedal je društva. Obsodil je izgrede ter zagrozil, da bo preprečil novo ustanovitev teh organizacij.

Sušnik ne more ukrotiti Hitlerjevske agitacije. Če misli drugače, če upa, da bo agente tretjega cesarstva ugnal v koži rog, se silno moti.

V Avstriji kakor tudi drugod se proti fašizmu brez delavskega razreda ni mogoče boriti. Delavski kadri so v tem boju potrebni.

Še manj uspešen je boj proti fašizmu, če režim preganja obenem delavce.

Tisti dan, ko je po navodilu Mussolinija in Vatikana kancler Dollfuss opozicionalno vojsko soc. demokracije izzval ter ustajo šucbunda v krvi zatrl, tisti dan je odprl vrata Hitlerijanstvu.

Toda ta še ni končno triumfiral. Nacisti si še niso osvojili vseh poveljniških mostičkov. To pa seveda ni zasluga jezuita Dollfussa. On je svoj zločin in svojo nesrečno politično zmoto plačal z življenjem. Toda ta neprostovoljna žrtev ni nič koristila.

Dejansko nista ne Dollfuss in ne njegov naslednik Sušnik do danes še rešila avstrijske neodvisnosti. Imeli smo za Hitlerja neugoden mednarodni položaj. Koliko časa pa bo? Ali se ne bo izpremenil v njegov prid? Ali se nasprotja med Ducejem in Hitlerjem ne bodo zmanjšala, katerim bo sledilo aktivno sodelovanje, ali vsaj sporedna akcija obeh fašizmov v Avstriji? Ni se torej čuditi, če postaja Hitlerjevska nevarnost vsak dan večja.

Toda, dočim je policija nacistične agente le formalno preganjala, je nastopala proti socialistom z vso strogostjo. Preganja jih neusmiljeno, skuša z vsemi pomočki zatreti njih tajne organizacije, ker drugačnih ne morejo imeti. Ne sramuje se, delavce, nameščence, intelektualce, ki so napravili "zločin", da so čitali "Arbeiter Zeitung", obsojati na eno in več let let zapora in jih odganjati v koncentracijska taborišča.

Nastalo je stanje, ki ga na Dunaju označujejo s tem izrekom: "V Avstriji obstojata dve stranki, ki se med seboj bojujeta: vlada in ljudstvo".

Situacija postaja tudi zaradi tega težavnejša, ker avstrijsko ljudstvo, ki ga tlačijo klerikalci, čuti v tem nekakšno zadoščenje, ker Hitler v Nemčiji vodi boj proti cerkvi. Prezira se pri tem jako lahko nevarnost, ki zaradi tega nastane, če si delavstvo reče: Vse, kar nam bi Hitler mogel vzeti, nam je že vzela avstrijska diktatura jezuitov; vse, za kar bi nas mogel oropati Hitler, nas je že oropala klerikalna diktatura; vsa preganjanja, ki bi nam grozila od Hitlerja, nam jih je že naprtil mož Vatikana, kancler Sušnik. Nič ne izgubimo, če zamenjamo gospodstvo italijanskoavstrijskega z nemškim fašizmom. Vsaj bo nas Hitler maščeval s tem, da spravi klerikalce na kolena.

In Vatikan tudi.

Tak duh in duševno razpoloženje nastaja v Avstriji. Kancler Sušnik naj bi razmišljal o tem.

Uganka

Mussolini in Hitler trdita, da se borita za civilizacijo in s tem proti boljševizmu. Kaj pravzaprav je civilizacija in kaj je boljševizem?

Važno zborovanje članov S. P.

Chicago, Ill. — Za prihodnji četrtek, 9. septembra, ob osmih zvečer je eksekutiva okrajne organizacije socialistične stranke sklicala važno člansko sejo. Vršila se bo v dvorani Pocketbook Workers unije, 417 So. Dearborn. Na dnevnem redu bodo poročila in razprave o strankini situaciji, s katero se je bavila zadnje dni narodna eksekutiva na seji v New Yorku. Ta situacija je nastala vsled "upora" trockistov, ki so na poti iz stranke. V okraju Cook je stranka v procesu reorganiziranja in — čiščenja, kar je sicer neprijetno, toda potrebno za napredek socialističnega gibanja.

Te seje naj se udeleži vsak član in članica. Razpravljalo se bo tudi o newyorški občinski kampanji, ki je za socialiste še posebno zamotana vsled oportunizma ameriške (newyorške) delavske stranke, ki išče "prijatelje" med republikanci in demokrati, namesto da bi postavila svoje lastne kandidate, nakar bi tudi socialisti z njo lahko sodelovali.

A. Garden.

"CANKARJEV GLASNIK"

Po mnogih letih smo Slovenci v Ameriki spet dobili leposlovno revijo. Zadnji slovenski popularni mesečnik "Čas" je prenehal decembra 1927. Urejeval in lastoval ga je Frank Kerže. L. 1929 jo poskušal s slovensko revijo Anton Šabec, sedanji urednik "Enakopravnosti". Dal ji je ime "Dom in svet" (revija enakega imena izhaja v Ljubljani že več desetletij). Posvečena je bila "pouku, izobrazbi in zabavi ameriških Slovencev". Izšle sta dve številki. Odslej je bil "Majski Glas" (založba "Proletarca") edina revija, namenjena širši javnosti, toda izide le enkrat na leto. SNPJ izdaja mesečno revijo "Mladinski List", katero pošilja članom svojega mladinskega oddelka. Vsebuje pa poleg drugega tudi tako gradivo, ki ga odrasli lahko čitajo z večjim užitkom, kakor pa oni, radi katerih "Mladinski List" izhaja.

Prošli mesec smo dobili revijo "Cankarjev Glasnik". Izhajala bo mesečno. Njen urednik je Etbin Kristan, in to je glavno, kar ji daje pomen. Izdaja jo Cankarjeva ustanova v Clevelandu. V prvi številki imajo spise poleg urednika Katka Zupančič, Anton Garden, Ivan Molek, Milan Medvešek, Anna P. Krasna, Jacob Zupančič in Janezov Janez. Štiva je v nji 39 strani, z oglasi in naslovno stranjo vred pa ima revija 52 strani. Naročnina je $3 na leto. Posamezen izvod stane 30c.

"Enakopravnost" z dne 1. sept. poroča v članku na prvi strani, da je "mesečnik (Cankarjev Glasnik) krasen izdelek tiskarske umetnosti." Jaz ne bi trdil tega, dasi imam v tiskarski tehniki nekaj skušenj. Tudi je tiskarna pozabila na to, da bo dal ta ali oni "Cankarjev Glasnik" vezati v knjigo. Toda robovi v reviji so tako skopo ozki, da bo knjigovezu nemogoče izvršiti lično delo.

Tudi oglasi na prvih štirih notranjih straneh kvarijo vtis. Če je bil namen ta, da se revijo tiska tako, da se gradivo koncem letnika veže v knjigo lahko brez oglasov, bo v tem slučaju štirideseta stran vseeno oglas, ker ga vsled gradiva na 39. strani ni mogoče izločiti iz knjige. "Cankarjev Glasnik" tiska tiskarna "Enakopravnosti".

Zame je v prvi številki "C. G." najvažnejši urednikov članek "Za uvod". Napisal ga je človek, ki ni nikoli pisal tja ven dan in brez smotra. Napisal ga je književnik, ki ne samo da pozna in razume Cankarjeva dela, ampak ki je Cankarja osebno poznal in ga razumel takšnega kakor je bil. Prepričan sem, da bo pod njegovim vodstvom "Cankarjev Glasnik" vreden imena, in da bo res mesečnik za leposlovje in pouk. — **F. Z.**

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih kulturnih društev:

SEPTEMBER

LATROBE, PA. — Prireditev v korist "Proletarca" in soc. kluba v soboto 11. septembra.

CHICAGO, ILL. — Piknik kluba št 1 JSZ v nedeljo 12. sept. v korist "Proletarca" pri Stežinarju v Willow Springsu.

OKTOBER

STRABANE, PA. — Prireditev kluba št. 118 JSZ v soboto 16. oktobra v korist "Proletarca".

CHICAGO, ILL. — Dramska prireditev kluba št. 1 JSZ v nedeljo 17. oktobra.

BRIDGEPORT, O. — Veselica v korist "Proletarca" v soboto 30. oktobra v društveni dvorani.

NOVEMBER

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 28. novembra spevoigra soc. pevskega zbora "Sava" v dvorani ČSPS.

DECEMBER

CHICAGO, ILL., — Dne 31. decembra Silvestrova zabava kluba št. 1 JSZ v dvorani SNPJ.

1938.

CHICAGO, v nedeljo 13. februarja dramska predstava.

STRABANE, PA. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice zadnjo nedeljo v marcu.

CHICAGO, v nedeljo 10. aprila koncert "Save".

CHICAGO, v nedeljo 1. maja prvomajsko slavje.

(Tajnike klubov in kulturne odseke klubov ter tajnike konference prosimo, da nam sporoče vse svoje prireditve za uvrstitev v to kolono in da nam pošljejo popravke, ako so podatki o priredbah napačno zabeleženi.)

HLADILNICA ZA TRGOVINE

kot so mesnice, pekarije, cvetličarne, restavracije, gostilne, grocerije, krznarije, delikatesne trgovine itd.

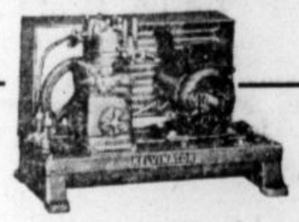

● Ne glede kakšne vrste hladilni sistem potrebujete, da vam ga Commonwealth Edison električna poslužba. Naši skušeni inženirji so pomagali že tisočem trgovcev v Chicagu v planiranju, v izbiranju in instaliranju vsakovrstne opreme za ledenice, za hlajenje in za mrzle shrambe. Njihove skušnje so vam na razpolago brez obveznosti za vas. Pokličite telefonsko številko RANdolf 1200, Local 170 ali 174.

HLADILNICE ZA TRGOVINE
HLADILNE IZLOŽBENE SHRAMBE ZA OGLAŠANJE
HLADILNIKI ZA PIJACE — HLADILNIKI ZA VODO — HLADILNIKI ZA SOBE

COMMONWEALTH EDISON COMPANY
72 West Adams Street

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za tri mesece.
Naslov: 540 W. Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1384
Pristna in okusna domača jedila
Cene zmerne. Postrežba točna.

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI
NAROČITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto $6.00, pol leta $3.00
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

ZA LIČNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

IVAN CANKAR V RAZPRAVAH KAJ JE IN KAJ NI BIL

Čezdalje več zanimanja za najodličnejšega prvaka na slovenskem pisateljskem polju

V starem kraju so izdali Cankarjeve spise v novih knjigah. V "kulturnem" vrtu v Clevelandu so mu postavili spomenik. Tisti pa, ki tudi berejo Cankarja, so njemu v sloves ustanovili "Cankarjev Glasnik". Revija "Njiva" v Južni Ameriki se Cankarja spominja s članki v vsaki številki.

Ivan Cankar je umrl zlomljen telesno in uničen duševno v dneh, ko je končavala svetovna vojna. Ampak tisti Cankar, ki je ustvarjal svoje duševne proizvode, nikdar ne umre. Julija 1916 je bil pri njemu s svojim prijateljem Albert Širok. O tem svojem posetu podaja sledeče vtise:

*

(Nadaljevanje.)

"Ali v matematiki, gospod Cankar, niste bili tako trdni, zatekati ste se moral po pomoč celo h Ketteju, vsaj tako mi je pravil vaš sošolec."

Cankar se je skoro jezil:

Ni res!—Manjkal sem mnogo, a v najkrajšem času sem vse dohitel, predelal sem vso zaostalo snov sam. Matematike pa res ne sovražim, saj pravi celo Schoppenhauer, da je to veda, ki stoji umetnosti najbližje."

Cankar je udaril s palico ob tla, ustavil se je in je pogledal navzdol. Pod nami je valovel park v zelenih valovih dreves. Morje zelenja je pljuskalo v mirnih valih proti beli Ljubljani, ki je medlela v solncu.

Cankarjev pogled je šel po tej solnčni ravani dalje, dalje, do belih gor, ki se zaletavajo v nebo . . .

V živi meji je migotal v veselem plesu roj mušic. — Tam daleč nekje je gučal vlak. — Tu, tam začivkal ptič. Sapica je zganila vejo. In zopet nič, mir in solnce.

Cankar si je odpel še bolj naširoko odprto poletno srajco, obrisal si je potni obraz, pogladil brke. Nato smo se spustili spet naglo navzdol. Palica je spet švigala veselo po zraku. Pri nagli hoji pa se je Cankarju vrvica na čevljih odvezala in se mu je opletala okrog nog. Cankar se začetkoma ni brigal zato, a ko mu je le preveč ovirala hojo, ga je to dražilo, vrgel je palico jezno v grm, da so se vsuli z njega zeleni listi, in nato se je sklonil in si je zavezal čevelj.

"Strela!" je rekel v jezi, ki pa se je že topila v smehu, "kako je to včasih nerodno! Šel sem pred časom skoz Tivoli in — kakor danes — odvezal se mi je čevelj tudi tedaj. Dobro sem to videl, a kdo bi si vedno zavezaval. Šel sem dalje in se nisem zmenil za vse švrkanje in opletavanje vrvice. Pa prisopiha za mano gospod, ves rejen in poten:

— Gospod Cankar, gospod Cankar, čevelj se vam je odvezal! —

— A tako — hvala! — Kaj sem pa hotel drugače, zahvaliti sem se mu moral za to uslugo in čevelj sem si moral zavezati!"

Cankarjev obraz se je prožil v vesel nasmeh:

"Včasih je pa vendarle takle slučaj tudi v korist. Pred leti sem šel po obljudeni dunajski ulici. Pred mano je šla dama, kateri se je prerila izpod klobuka kita, ki se ji je pri hoji premetavala kakor živa kača po hrbtu. Stopil sem k njej in jo opozoril na to. Šel sem potem za njo v vežo, kjer si je poravnala kito. Tako sva se seznanila. Od takrat sva se večkrat shajala. Ona je govorila imenitno francosko in da obvladujem tudi jaz dobro ta jezik, se imam zahvaliti samo njej."

Strma pot se je razvila v ravnino. Stali smo pred gostilno in smo se ozirali po senčnatih mizah. Cankar je stopil do vrat, poklical je natakarico po imenu:

"Hej, piva nam prinesi!"

Prišla je skočna, pobrisala in pogrnila nam je senčnato mizo, šalila se je s Cankarjem, potem pa nam je prinesla piva.

Pili smo, nato smo se naslonili in brez besed smo uživali hladno senco. Cankar je iskal cigareto, moj prijatelj mu je ponudil najfinejših egiptovskih, on je raje kadil svoje "dame".

"Teh sem najbolj vajen," je dejal, "in zame so te najboljše."

Pili smo čisto sami. Tiho smo kadili. Kostanji so bili nemi kakor uliti. Le tu pa tam je zdrknil žarek kakor velika biserna kaplja po listju navzdol, zaplesal je po belem prtu, pozlatil kozarce s pivom in je ugasnil.

Počasi smo lezli v razgovor o literaturi. Cankar je izpil v enem požirku nad pol kozarca piva, obrisal si je brke in je rekel:

"Veste, kaj berem zdaj najrajši — Grške in latinske klasike. — O, to je zdrava in tečna hrana! Vam se ne zdi? Pokvarili so vas na gimnaziji. Saj teh stvari ne berejo tam zaradi lepot, ampak samo raditega, da določajo kakšen je ta in oni odvisnik v tej in oni periodi.

Izmed dramatikov pa prebiram Moliera."

In ves navdušen nama je pripovedoval vsebino najbolj posrečenih njegovih komedij, najznačilnejša mesta teh nama je podal celo napamet.

"Moliera prevajati," je nadaljeval, "je silno težko. Jaz bi ga prevedel, in sicer dobro, če bi me tudi dobro plačali. A takega dela naši založniki ne plačajo."

In nato se je spravil na založnike in jezil se je celo na Schwentnerja, češ, da je žid kakor vsi drugi; le Zormanu je prizanesel.

"D'Annunzio je sedaj razbobnan po svetu," sem zasukal spet pogovor, "kaj mislite vi o njem, gospod Cankar?"

"Meni ne gre."

"Imajo ga za enega izmed najboljših stilistov na svetu."

"Bo," je dejal Cankar, "a umetnik zame ni!"

"Čitali ste ga morda v slabih prevodih."

"'Il fuoco' in 'Triomfo della morte'" sem predelal s pomočjo slovarja tudi v originalu." —

"Kaj se vam pa zdi Rosseggerjevi?" Skoro jezno je odgovoril Cankar:

"Vprašajte Župančiča, kaj se mu zdi Koseski! — Nemci sedaj sploh nimajo nobenega večjega pisatelja. Le en človek bi pri njih kaj ustvaril, a ta velja za znanstvenika in se sramuje vsake umetniške drobtine, ki mu nehote zdrkne na papir, dasi je to stokrat večje vrednosti kot vse ostalo znanstveno razpravljanje."

Nato smo zašli v daljne pristane tujih literatur in Cankar se je ustavil pri Shakespearju, Dickensu, O. Wilde-u, potem pri Maeterlincku in Dostojevskem. Od teh smo se vrnili domov.

"Kateri so pa najboljši slovenski pisatelji, gospod Cankar?"

Za hip je pomislil in rekel:

"Frank Levstik, Mencinger in Trdina."

In kakor bi čutil moj dvom ori poslednjem, je hitro dodal:

"Trdina je samo zaradi svojega jezika že vreden, da ga beremo in beremo.

Omenil sem Meška.

"Meška ne morem brati v miru," je dejal Cankar, "ob njegovih stvareh čutim nujno potrebo, seči po posodi, da prestrežem solze, ki silijo izza njegovih vrstic navzdol. Izmed naših mlajših sta obdarjena z veliko tehniko posebno Kraigher in Vladimir Levstik, predvsem zadnji, ki pa do zdaj še ni pokazal vsega svojega talenta."

"Kako pa sodite o naših najmanjših pri "Domu in Svetu."

"Izidor je sila sposoben urednik, le škoda, da nima krog sebe še bolj nadarjenih ljudi. Joža Lovrenčič nas je osleparil za upanje. — Morda je najmočnejši v tem krogu je Stanko Majcen."

Klicali smo novo pivo.

Solnce je lezlo navzgor. Krona kostanja nad nami je blestela v zlatu. Dve, tri muhe so rezale zrak v ostrih kotih.

V meni se je zbudila želja, spoznati, kako ljubi Cankar svojo lastno deco, katero njegovo delo mu najbolj živi v spominu, katera njegova knjiga se mu zdi najboljša.

"Glejte," je rekel Cankar zamišljeno, "težko je to določiti, res, sam ne vem, za katero naj bi se odločil. — Najboljše moje knjige so brez dvoma tiste, ki jim je kumovala Mici: "Za križem", "Na klancu", "Hlapec Jernej" . . . Če bi se že moral odločiti za eno, potem bi izbral najbrže "Hlapca Jerneja". Ta je najbolj dovršen. Moja najbolj v ognju pisana knjiga pa je "Kurent". Ko ga je dobil Schwentner, mi je pisal: "Kurenta" ne razumem. Pošlji mi epilog, v katerem delo vsaj nekoliko razjasniš. — In poslal mu tiste tri sonete, ki so tiskani na zadnjih straneh, in on mi je odpisal: Sedaj razumem "Kurenta", a teh pesmi zdaj ne razumem!"

Zasmejali smo se s Cankarjem, ki je šmeh prvi intoniral:

"Nino" se spisal, ker sem bral pri nekem nemškem kritiku, da se kaj takega ne da ustvariti. A glejte: pri "Nini" se mi je zgodilo, kar se mi prej ni, da je delo na sredi obstalo; ne vrstice naprej nisem mogel ne besede. In raztrgal sem napol končano delo in začel sem znova.

(Dalje prihodnjič.)

Če pridobivaš svojemu listu naročnike, pridobivaš nove vojake svoji armadi.

KONVENCIJA DVOJČKOV

Nedavno se je vršila v Fort Wayne, Ind., redna konvencija organizacije dvojčkov in dvojčic. Na sliki sta 81 letni dvojčici F. W. Cowly iz North Judsona, Ind., in Henrietta Billings iz Los Angelesa, Cal., oba omoženi, ki sta bili na letošnji konvenciji najstarejši članici; v rokah postujeta dvojčka, ki sta se rodila v Wolfovi družini v Indiani nekoliko dni pred pričetkom konvencije. Ta dva sta bila na zborovanju najmlajša "delegata".

Zapisnik Konference klubov JSZ in Prosvetne matice,

vršeče se dne 29. avgusta 1937 na Library, Pa.

Konferenčni tajnik s. Jacob Ambrožič otvori sejo ob 10. dop. in pozdravi vse navzoče. Nato pevsko društvo Bled iz Library zapoje "Dobrodošli" in socialistično himno, za kar so želi buren aplavz.

Za predsednika seje je bil soglasno izvoljen s. John Terčelj. Zapisnikar pa je Anton Rednak. Nato s. Terčelj prečita zapisnik prejšnje seje, kateri je bil sprejet kakor čitan.

Tajnik in blagajnik poroča rezultat piknika, ki se je vršil v Moon Runu, Pa. Prebitek znaša $52.15. Od te vsote gre $30 blagajni Konference in $22.15 pa ostane blagajni kluba št. 175 JSZ v Moon Runu, Pa. Predlagano in podpirano, da se poročilo o pikniku odobri.

V Konferenčni blagajni se nahaja $37.86. Nadzornik s. B. Jerant se strinja z računi in se potem soglasno odobre.

Druga poročila.

Konferenčni organizator s. John Terčelj pravi, da je njemu težko poročati. Meni, da bi morali vsi organizatorji delovati za razširjenje socialističnih idej in ob enem agitirati za Proletarca, ki je najstarejši in najboljši delavski list. Priporoča, da se da Proletarcu moralno in gmotno podporo.

Sledé poročila zastopnikov klubov JSZ. Za klub št. 13, Sygan, poroča s. L. Kavčič. Naselbina je majhna, pa imajo vse eno precej močan klub. Proletarec je tam dobro razširjen in imeli so piknik v korist Proletarca. Št. 19, Burgettstown, poroča s. S. Jeram. Klub je na istem stališču kot par let nazaj. Za veselico v korist Proletarca še nimajo določenega dneva; bodo naznanili v Proletarcu in Prosveti. Št. 31, Imperial, s. F. Auguštin nima nič posebnega. Št. 118, Canonsburg, zastopata s. Joe Maurich in John Terčelj. S. Terčelj poudarja, da je njih klub najbolj aktiven v Pa. Vrši svoje aktivnosti in člani imajo ugled v naselbini. Delujejo skupno in če imajo veselico, se zabavajo skupno in pustijo politiko na stran v tistem času. Priporoča tudi drugim klubom, da napravijo nekak sistem v tem pravcu. Št. 175, Moon Run, zastopata s. M. Jerala in Jacob Ambrožič. S. Jerala poroča, da so aktivni kar jim je v sedanjih razmerah mogoče. S. Ambrožič se zahvaljuje v imenu kluba vsem udeležencem piknika. Kar se pa tiče pridobivanja članstva je pa bolj težko. Št. 211, Aliquippa, zastopa s. Bartol Jerant. Porabijo ves prosti čas za razširjenje Proletarca. Nato govori še Frank Bolte iz Library, da nimajo kluba, pač pa so zelo aktivni za delavsko stvar in izobrazbo.

Prosvetna matica: Društva SNPJ: Za št. 6, Sygan, poroča Pustovrh. Pravi, da se društvo strinja z delom Prosvetne matice; št. 36, Willock, zastopa Frank Sedej. Njih društvo je podpiralo Prosvetno matico od ustanovitve; št. 64, West Newton. Jovan pravi, da njih društvo se strinja s Prosvetno matico; št. 88, Moon Run, poročata M. Jerala in Jac. Ambrožič, da njir društvo, samostojno društvo in klub so vsi včlanjeni v Prosvetni matici in sodelujejo kolikor najbolj mogoče; št. 106, Imperial, Auguštin pravi, da je njih društvo do sedaj bilo zelo aktivno in podpira ustanovo; št. 118, Ptitsburgh, zastopa Geo. Witkovich; št. 122, West Aliquippa, poroča Geo. Smrekar, da so vedno pripravljeni sodelovati za delavsko stvar in se strinjajo s Prosvetno matico; št. 138, Canonsburg, zastopata John Podboj in John Terčelj. Terčelj poroča, da njih društvo vsako leto naroči več iztisov Majskega Glasa in jih razdeli med člane brezplačno. Razpečajo čez 100 izvodov koledarja vsako leto, kar je zasluga njih tajnika. Uspeh imajo kod že prej povedano, zato, ker imajo sistem; št. 295, Bridgeville, zastopata J. Kvartič in J. Glažar; št. 300, Braddock, Anton Rožanec, ki poroča, da je društvo aktivno in podpira Prosvetno matico od začetka

Federacijo SNPJ v zapadni Pa. zastopata Čipčič, ki pravi, da nima nikakih navodil, pa ga veseli, da je tako veliko zastopnikov navzočih in je vedno pripravljen delati za delavsko stvar. Geo. Witkovich povdarja, da je SNPJ najbližja in najboljša delavska organizacija. Ker ima sedaj Proletarec kampanjo, priporoča, da gremo skupno na delo za nove naročnike, in bi bilo dobro, da bi prišel okoli zastopnik od drugod, da bo imel več vpliva na ljudi. Govori tudi o španskih borcih in priporoča, da bi pomagali clevelandski Federaciji SNPJ pri nabiranju za nabavo ambulance. Br. Kavčič želi, da bi vsa društva pristopila v Prosvetno matico. Govor ima tudi br. Bartol Jerant.

Dr. št. 239, SSPZ v N. Braddock, zastopata John Baraga in Louis Karish. Društvo je novo in je takoj pristopilo k Prosvetni matici. Dr. št. 203 SNPJ v Bishop zastopa L. Bartel.

Navzoč na zborovanju je s. Jos. Snoy iz Bridporta, O., ki pozdravi vse navzoče in govori o borbi v Španiji in se boji, da bo boj izgubljen, če ne bo med delavci tam več enotnosti. Dne 30. oktobra bodo imeli v Bridgeportu priredbo v korist Proletarca. Vabi na udeležbo.

Navzoče pozdravi tudi s. J. Langerholc iz Johnstowna, Pa. Govori tudi s. John Rak, ki pojasnjuje, koliko je dela pri Proletarcu, in dalje o razpečavanju knjig Prosvetne matice. Pove, da je Prosvetna matica razpečala že nad 60,000 knjig. Povdarja, da je P. M. edina centralna jugoslovanska kulturna organizacija v Ameriki, ki se peča z vzgojevalnim delom. S. John Rak je napravil s svojim govorom jako dober vtis na navzoče.

S. Louis Briez, Hills, Pa., je star boritelj za socialistične ideje. Govori o delavskem gibanju in da se naj pomaga Proletarcu. Geo. Smrekar predlaga kolekto na seji. Ambrožič podpira. Nabralo se je v podporo Proletarcu $13.65.

Geo. Witkovich predlaga, da se naj ta konferenca izjavi proti stališču gl. odbora in porotnega odbora JSKJ, ki sta odločila, da je pripadanje njih društev k Prosvetni matici proti pravilom njih jednote Zastopniki na konferenci, zbrani dne 29. avgusta na Libraryju, obsojajo pristranost glavnega odbora in porotnega odbora JSKJ, kajti s tem, da sta se odločila proti Prosvetni matici, sta ustregla nazadnjaštvu in udarila po naprednih idejah in izobrazbi, katero goji Prosvetna matica.

Sledila je k temu predlogu razprava, v kateri so zastopniki poudarjali, da nimajo ničesar proti katerikoli slovenski podporni jednoti, kajti mnogi naši člani so v eni ali v drugi, vendar pa je očividno, da je ta napad na Prosvetno matico odsev klerikalizma pod masko pravil, ki se jih lahko tolmači, kakor tolmačijo vrhovni sodniki postave vsak po svoje: reakcionarji za kapitalizem in progresivni sodniki v luči socialnih potreb in razmer.

Sploh je na to zborovanje napravila afera, v katero se je pristransko zaplete! glavni odbor JSKJ proti nekemu svojemu društvu v državi Washington zato, ker je želelo pripadati v Prosvetno matico, jako slab vtis. Zastopniki so izražali nado, da bo gl. odbor JSKJ v bodoče take stvari boljše premislil in ne bo zaključeval tako, kakor je prav Lemontu, s katerim se velika večina odbornikov JSKJ sploh ne strinja. Torej čemu jim igrati v roke, so vpraševali.

Na podlagi teh in sličnih izvajanj je bila sprejeta proti stališču gl. odbora in porotnega odbora JSKJ graja v smislu, kot jo je predložil George Witkovich.

Prihodnja konferenca se bo vršila meseca marca 1938 v Strabane-Canonsburg. Datum bo pa določil odbor.

S tem je bil dnevni red izčrpan. Predsednik se zahvali navzočim za red, pevskemu društvu Bled in Slov. domu za brezplačno rabo dvorane in ob enem vabi, da se udeležimo vši piknika pevskega društva. Nato zaključi sejo ob 12.45.

John Terčelj, predsednik.
Anton Rednak, zapisnikar.

Čiščenje v Rusiji

Zdi se, da bo "čiščenje" v Rusiji še dolgo trajalo. Nedavno je izvršil samomor premier Ukrajine, ker je bil osumljen zavezništva s trockijevci in drugimi sovražniki sovjetske Unije. V Sibiriji je bilo obsojenih v smrt že par sto bivših boljševikov radi enakih prestopkov. Aretiranih je bilo v prošlih tednih vsled sabotaže več tisoč oseb. A. P. poroča v depeši z dne 2. sept. iz Moskve, da je bilo v Leningradu spet ustreljenih 10 trockijevcev.

BOOKS BOOKS

We are asking all loyal readers of PROLETAREC to order your books from our bookshop and also, to solicit orders from among your friends.

Use the following coupon in sending in your order:

PROLETAREC
2301 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

- ☐ **American Outpost,** by Upton Sinclair, $2.00.
- ☐ **American Communism,** by James Oneal, $1.25.
- ☐ **Ancient Society,** by Lewis H. Morgan, $1.15.
- ☐ **America's Way Out,** by Norman Thomas, $2.00.
- ☐ **Anarchism and Socialism,** by George Plechanoff, 60c.
- ☐ **Brass Check,** by Upton Sinclair, $1.00.
- ☐ **Debs, His Authorized Life and Letters,** by David Karsner, 75c.
- ☐ **Debs and the War,** 25c.
- ☐ **Drugless Health,** by Joseph H. Greer, M. D., 75c.
- ☐ **Dynamite,** by Louis Adamic The story of class violence in America, $2.00.
- ☐ **End of the World,** by. Dr. M. Wilhelm Boelsche, 60c.
- ☐ **Evolution of Property,** 50c.
- ☐ **Grandsons,** by Louis Adamic, $2.50.
- ☐ **Goose-Step,** by Upton Sinclair, $1.50.
- ☐ **Goslings,** by Upton Sinclair, $1.50.
- ☐ **Hundred Per Cent,** by Upton Sinclair, $1.00.
- ☐ **Jungle,** by Upton Sinclair, $1.50.
- ☐ **Jimmie Higgins,** by Upton Sinclair, $1.50.
- ☐ **Karl Marx,** (Biographical Memoirs), Wilhelm Liebknecht, 60c.
- ☐ **King Coal,** by Upton Sinclair, $1.25.
- ☐ **Law of Biogenesis,** by J. Howard Moore, 60c.
- ☐ **Life and Death,** by Dr. E. Teichmann, 60c.
- ☐ **Laughing in the Jungle,** by Louis Adamic, $2.50.
- ☐ **Money Changers,** by Upton Sinclair, $1.25.
- ☐ **Mammonart,** by Upton Sinclair, $2.00.
- ☐ **Mountain City,** by Upton Sinclair, $2.00.
- ☐ **Oil,** by Upton Sinclair, $2.00.
- ☐ **Physician in the House,** by J. H. Greer, M. D., $1.50.
- ☐ **Republic of Plato,** $1.50.
- ☐ **Roberts Rules of Order,** $1.50.
- ☐ **Roman Holiday,** by Upton Sinclair, $2.00.
- ☐ **Science and Revolution,** by Ernest Üttermann, 60c.
- ☐ **Sex Science,** by Joseph H. Greer, M. D., 75c.
- ☐ **The Social Revolution,** by Karl Kautsky, 60c.
- ☐ **Struggle Between Science and Superstition,** by A. M. Lewis, 60c.
- ☐ **English-Slovene Reader,** by Dr. F. J. Kern, $1.50.
- ☐ **They Call Me Carpenter,** by Upton Sinclair, 75c.
- ☐ **The Cry for Justice,** by Upton Sinclair, $1.50.
- ☐ **The Profits of Religion,** by Upton Sinclair, 50c.
- ☐ **The Wet Parade,** by Upton Sinclair, $2.00.
- ☐ **Yerney's Justice,** by Ivan Cankar, translated by Louis Adamic, 50c.
- ☐ **The Trinity of Plunder,** 25c.
- ☐ **The Cradle of Life,** by Louis Adamic, $2.50.
- ☐ **The Social Evil,** 25c.

Sender ..... Street .....

City ..... State .....

Send in your order TODAY

ZLET V WILLOW SPRINGS

NA PIKNIK V KORIST

"PROLETARCA"

V NEDELJO 12. SEPTEMBRA

V STEŽINARJEVEM VRTU

DOBRA GODBA — IGRE — VSTOPNINA PROSTA

Vabljeni vsi prijatelji delavskega časopisja.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON
Tel. 1475
POGREBNI ZAVOD
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

DR. F. PAULICH
ZOBOZDRAVNIK
Ordinira vsak dan razen srede od 9. zjutraj do 9. zvečer.
V nedeljo po dogovoru.
PHONE: CICERO 610
2125 SO. 52ND STREET
CICERO, ILL.

A Yugoslav Weekly Devoted to the Interest of the Workers
OFFICIAL ORGAN OF
Yugoslav Federation S. P.

PROLETAREC

EDUCATION,
ORGANIZATION
CO-OPERATIVE
COMMONWEALTH

NO. 1565. Published weekly at 2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL., September 8, 1937. VOL. XXXII.

POLITICAL ACTION

Political action started and developed the public school system, which is of untold benefit.

Lots of other good things have come from political action. Mothers' pensions, for example, have kept mothers and children together and prevented many a boy from becoming a criminal and many a girl from becoming a prostitute. Workmen's compensation ha preserved hundreds of thousands of families from destitution and degeneration. Maternity and infancy laws have decreased infant mortality. Public parks, public playgrounds, public libraries, public natatoriums, public beaches, public health departments, factory inspection, safety requirements, etc., have given incalculable pleasure and benefit to the masses and saved innumerable lives and limbs, as well as giving the people actual experience in owning and doing things together. Every publicly owned water works, electric plant, gas plant, street railway, etc., is a schooling in doing things together, and is a mental, emotional and spiritual preparation for wider and closer cooperation, as well as an immediate cause of increase in welbeing. All these things—and many, many more—are due to political action. Even the shorter hours of labor, and the consequent extremely valuable development of adult education, are largely due to political agitation.

A glance at the lists of men and women who work for peace, for the maintenance of civil liberties, for the abolition of capital punishment, for proportional representation, for old age pensions, for adult education, for co-operation, and other lines of unselfish endeavor, reveals the fact that a great many of these men and women received their mental training and much of their idealism at the hands of the idealistic ploitical movement of the last quarter of a century. If political action had accomplished nothing but this alone, it would be immensely worth while.

All the problems of society can be solved by means of political action followed by the industrial action which it provides for, if a little reasonableness is used by contending elements.

Milwaukee Leader.

STEEL STRIKE OF 1919

It was in the middle of September, 1919 that the great steel strike was called tieing up most of the largest steel plants until January, 1920, when the strike was called off.

The steel mills in Johnstown, Pa., and the Carnegie steel plants in Pittsburgh were very seriously affected with some 350,000 men out on strike. After about four months on the picket lines the men began to drift back to work and the strike was lost. Why? Because a strike has got to be won in a shorter period than that in order to save the morale of the strikers. The capitalist press played up the strike as being revolutionary in character and called for the purpose of setting up a Soviet form of Government in this country. These stories were very widely circulated and had the desired effect upon the American masses. The result was that the strike was lost.

At that time men worked 12 hours a day, and 7 days a week at very low wages.

The very same thing that happened to the steel strike of 1919 is again being attempted today. The press is even more vicious with its propaganda and 'red scare" and they expect us to believe their lies, but we are not so weak and foolish. We learn a lot when we see Tom Girdler spend millions for gas and amunition to use in gasing, shooting and browbeating workers into submission. Since the South Chicago Massacre we are stronger not only in South Chicago but all over the country. Unionism is growing. The C. I. O. has doubled its membership and is still growing. But in view of all this, so many, many workers are still asleep and refuse to join a union.

Just recently a worker told me, when I asked him to join the union, "I am satisfied, I received my raise so why should I join the union".

I told him in no uncertain terms that someone has sacrificed their health and homes, for instance, the boys in the Auto Strike in Flint sat for 44 hours in the plants during cold weather sleeping on the hard cold floor and getting by without even as much as drinking water in the plant; the miners suffered and sacrificed by living in tents after the company evicted them from their company shacks throwing their furniture out on the street, yes, even little children suffered going without milk and proper nourishment. This is the reason that you got your raise not because the company believe that you needed one. But have you a contract garanteeing that this raise will be in effect for a year or two years? Have you a security on the job?

Oh, no, you haven't. Where there is no union there is no security and never will be.

The company gave these raises because they do not want the people to join uninos. Wake up, look around. Why did 10 people get shot and clubbed to death? Workmen organized into unions is the one thing the companies do not want and they are doing everything they possible can to discourage it. But we have got to wake up and fight for our rights.

—Mary Grubish.

Insolvent

A society that can neither feed the producers of its wealth in involuntary idleness nor permit them to feed themselves by honest work is economically, morally and mentally bankrupt.

INDUSTRIOUS

W.P.A. Worker: "Say, foreman, will you please give me a shovel? I'm the only one in the gang who ain't got one."

Foreman: "Don't you know that if you ain't got a shovel you don't have to dig?"

W.P.A. Worker: "Yeah, I know that, but all the rest of the guys have something to lean on and I have to stand up."—Annapolis Log.

THE MAN HE KILLED

By THOMAS HARDY

"Had he and I but met
By some old ancient Inn,
We should have sat us down to wet
Right many a nipperkin!

"But ranged as infantry,
And starting face to face,
I shot at him as he at me,
And killed him in his place.

"I shot him dead because—
Because he was my foe,
Just so: My foe of course he was;
That's clear enough; although

"He thought he'd 'list, perhaps,
Offhand like—just as I—
Was out of work—had sold his traps—
No other reason why.

"Yes; quaint and curious war is!
You shoot a fellow down
You'd treat if met where any bar is,
Or help to half-a-crown."

HEAR YE!

Picnic of Branch No. 1, JSF, on September 12

Chicago, Ill.—All roads will lead to Stezinar's Grove out in Willow Springs on Sunday, September 12th where Proletarec's picnic will be held.

A full day of sports and games is scheduled, a good orchestra will be on hand to delight the dancers and there will be no admission charge.

Don't let the transportation problem keep you away because a bus will leave from Ivansek's at 1759 W. Cermak Road at 1 o'clock and from the Slovene Labor Center, 2301 So. Lawdnale Ave, fifteen minutes later.

Members of the Social Study Club of Branch No. 1, will again at this year's picnic have charge of the Tombula Game or some other equally interesting game. The ladies also have a new game which they are going to introduce at this picnic.

Branch members and friends driving their own cars are asked to stop at the Slovene Labor Center on their way out to the picnic grounds and pick up as many passengers as they have space for. This cooperation will help us a lot.

The picnic season is coming to a close so lets make the best of what is left by coming out to Stezinar's Grove on September 12th for a day of real fun.

THE DOOM OF EMPIRES

The traveler standing amid the ruins of ancient cities and empires, seeing on every side the fallen pillar and the prostrate wall, asks why did these cities fall, why did these empires crumble? And the Ghost of the Past, the wisdom of ages, answers: These temples, these palaces, these cities, the ruins of which you stand upon, were build by tyranny and injustice. The hands that build them were unpaid. The backs that bore the burdene also bore the marks of the lash. They were built by slaves to satisfy the vanity and ambition of thieves and robbers. For these reasons they are dust...

Their civilization was a lie. Their laws merely regulated robbery and established theft. They bought and sold the bodies and souls of men, and the mournful wind of desolation, sighing amid their crumbling ruins, is a voice of prophetic warning to those who would repeat the infamous experiment, uttering the great truth, that no nation founded upon slavery, either of body or mind, can stand.

—Robert G. Ingersoll.

Strictly on the Inside

The reason why Johnny Bull is not taking any steps to stop the Civil War in Spain is because the wise old codger is hoping that by the time Hitler and Mussolini have done all they can helping the Spanish people to exterminate each other, he can step in and take what's left — the mines of Spain. — A. G.

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

This year's Almanac

The first issue of the **Družinski Koledar** (Family Almanac) was published in Europe in 1913 and was circulated among a wide following of Jugoslav readers in America. In 1915 the **Koledar** was published in America where it has made its appearance regularly every year since under the name "The American Family Almanac". Each year there is some improvement added and this year's issue promises to be one of the best ever published. In view of this fact we are expecting to beat the circulation figure of the 1937 issue which amounts to thousands of copies. Contract blanks for ads have been sent out to all our active supporters throughout the country. That they are bysy at work gathering ads is shown by the fact that ads are starting to roll in with our daily mails. Our comrades and supporters can help us by seeing to it that the fraternal and other organizations which they belong to have an ad in this issue. Rates are $3.50 per inch, $7 two inches. Also have your organization order as many copies as can possibly be sold among your members and friends. The **Koledar** usually contains about 225 pages most of which is filled with the best work of the Jugoslav writers in America and Europe.

•

The support that our publication, PROLETAREC has always received from the membership of Branch No. 1 has been very good. That every member will come out to the Branch picnic at Stezinar's Grove on September 12th and also bring their friends along is a foregone conclusion. The entire proceeds from this picnic go into the Sustaining Fund of Proletarec for which it is being sponsored — with the weather permitting and the full cooperation for all our comrades and friends a nice sum should be realized. According to the plans of the arrangements committee this will be one of the most interesting picnics of the season with a number of new games and ideas to be introduced. Bus stops are at Ivanseks, 1759 W. Cermak at 1 p. m. and the Slovene Labor Center, 2301 South Lawndale Ave. fifteen minutes later. There will be no admission charge.

*

About 70 delegates and visitors from Pa. and Ohio attended the JSF Conference in Library, Pa. on August 29. John Tercel acted as chairman, Jacob Ambrozich, secretary and Frank Rednak, recording secretary. Reports of the delegates covered every phase of the work of the Jugoslav Socialist Federation and its Educational Bureau. Joseph Snoy, one of our most active comrades in Ohio, writes that this Conference was the best ever held in their state and that it gave him a lot of hope and encouragement for our Federation and our publication in Pennsylvania. The minutes are published in the Slovene section of this issue. It was decided that the conference in 1938 will be held in Strabane during the month of March. A collection of $13.65 was made for the Sustaining Fund of Proletarec.

*

Among our visitors last week were: Joseph Zore, Hermansville, Mich., Vincent Pugelj, West Allis, Wis., who was on his way to the SSPZ Supreme Board meeting in Cleveland, Joe Bricely, Matthew Planic and Joseph Golic, all members of the Young Americans Lodge in Detroit, John Gorsek, Jr., Springfield, Ill. John is an orchestra leader and came to Chicabo on business. Josephine Bizjak, Johnstown, Pa., Martin Abram, Chicago, Ill.

*

WHERE TO GO

Saturday, September 11, Socialist Club at Latrobe, Pa., is sponsoring a picnic for the benefit of Proletarec.

Sunday, Sept. 12, Branch No. 1, is sponsoring a picnic all proceeds to go into the Sustaining Fund of Proletarec. It will be out at Stezinar's Grove in Willow Springs.

October 16, Branch No. 118, in Canonsburg, Pa., is sponsoring a picnic for the benefit of Proletarec.

Saturday, October 30, Branch No. 11, in Bridgeport, Ohio is sponsoring a picnic for the benefit of Proletarec.

Sunday, October 17th, Branch No. 1, will put on a play at the SNPJ Hall.

Lawn Bowling

Slovene Labor Center, Chicago

Only two weeks of the bowling tournament left which means that there is still time for some big upsets especially among the teams that are running neck to neck fo second and third place. Even the top team, No. 1, ahead by a margin of three games can still lose out.

Last week's results:

Team No.	Won	Lost	Total Won	Total Lost
1	1	2	29	7
2	1	2	15	21
3	3	0	25	11
4	1	2	19	17
5	2	1	16	17
6	2	1	20	13
7	2	1	6	27
8	1	2	10	23

Many are praying for better world in the sweet bye and bye. Few are working for a better world in the bitter now nad now.

—A. Guardian.

SACCO AND VANZETTI

(From The New Republic)

It is 10 years ago since the shoemaker and the fish peddler were put to death by the state of Massachusetts, not for the crime of murder, which they had not committed, but for the tripple crime of being poor and alien and holding radical views.

We wish some thoughtful student of social affairs would spend a year or two in research trying to answer the question whether the Sacco-Vanzetti case has had any beneficial effects upon public opinion or judical procedure in the United States.

Lawyers tell us that so far as changes in the law are concerned, there is no evidence that the case of Sacco and Vanzetti produced improvement. Most of the states which then refused to permit the higher courts to consider new evidence still do so; where there have been changes, there is no proof that the Sacco-Vanzetti case was responsible.

Of the principal actors in the famous affair, some are dead and most of the others are retired. We are aware of no instance in which any of the participants in the judical murder has expressed regret or doubt as to his part in it.

On the face of the record, therefore, we should have to say that Sacco and Vanzetti died in vain so far as the lesson to America is concerned.

But the face of the record is not all. No one knows how many other, similar cases, in Massachusetts or elsewhere, may not have been prevented because the prsoecutors remembered Sacco and Vanzetti.

ANNUAL EARNINGS OF BITUMINOUS COAL MINERS IN 1935

The gross annual earnings of all bituminous-coal employees combined during 1935 averaged $915 before making reductions for expenses such as purchase of tobls and explosives and rental of safety lamps or other equipment which some miners must pay for out of their own pocket. Those who had employment throughout the entire year 1935 earned $1,145 on the average. Nearly 4 out of every 5 miners had employment for 9 months or more during the year and averaged approximately $1,045 during 1935.

Miners are generally paid on a semi-monthly basis. Workers receiving wages in each of the 24 semi-monthly pay periods are considered to have worked throughout the entire year. The actual hours worked in half-month pay-roll periods, however, may vary considerably. For example, an employee may average 7 hours per day for 4 full days a week during the fall and winter and only 3 to 4 half days a week during the spring and summer months. Earnings which workers may have received during the year from another employer in the coal-mining industry or from an employer outside the industry are not included in the estimates.

Nearly two-thirds of the bituminous-coal workers who received pay in each of the 24 semi-monthly payroll periods in 1935 earned more than $1,000. Most of these workers earned less than $1,400 and only a few averaged as much at $1,800 per year. About 1 out of every 6 miners earned less than $800, despite the fact that he received some pay regularly throughout the year.

Forty percent of all bituminous-coal miners earned less than $800 per year, irrespective of the length of their employment; and 60 percent averaged less than $1,000. About one out of every 8 has a gross annual income of $1,400 or more. Out of every 1,000 workers in the industry who received pay at some time or other during 1935 —

216 earned less than $600.
175 earned $600 and under $800.
218 earned $800 and under $1,000.
171 earned $1,000 and under $1,200.
99 earned $1,200 and under $1,400.
80 earned $1,400 and under $1,800.
41 earned $1,800 and over.

Underground bituminous-coal employees, engaged in digging, loading, and conveying the mined coal to the surface and in various maintenance operations, make up the bulk of the employees in bituminous-coal mining. Underground employees who received some pay at each pay period throughout the year averaged approximately $1,135 in 1935. The average for all underground employees, regardless of the amount of their employment during the year, was $905.

About one-eigth of the total number of workers employed at underground mines have surface or outside jobs. The average annual gross earnings of the regular workers in this group amounted to $1,180 in 1935, compared with an average of $960 for all outside workers, regardless of the amount of work they had during the year. The slightly higher earnings of outside empolyees compared with inside workers is due largely to the somewhat greater regularity of their employment.

Earnings in Major Coal Fields.—About 6 percent of the bituminous-coal miners in the United States work in the three States of Pennsylvania, West Virginia, and Illinois. These States produced 63 percent of all the bituminous coal mined in the country in 1935. Miners employed the year round in West Virginia bituminous-coal fields received the highest average annual earnings in 1935. They averaged $1,135, compared with $1,125 in Pennsylvania and $1,090 in Illinois. Sixty-eight percent of the miners included in the Pennsylvania sample worked some time in each pay-roll period during the year, as against 55 percent in West Virginia and 39 percent in Illinois.

The average yearly wage income all bituminuos-coal employees, regardless of the amount of work they obtained during the year, amounted to $980 in Pennsylvania, compared with $945 in Illinois and $935 in West Virginia. Out of every 1,000 bitumious-coal miners employed in each of these three States in 1935, 304 in Pennsylvaina, 332 in Illinois, and 361 in West Virgina averaged less than $800 per year.

Bureal of Labor Statistics.

SCIENCE AND MEDICINE

Dr. Victor G. Geiser, absent six months examining 2,000 of the (multiplying) 80,000 lepers in Basutoland, South Africa, comes ashore at New York, sixty-eight but youthfully ardent, to start a new chapter in his remarkable "Odyssey"—of thirty years fighting plagues the globe-over. Enthused to corral $2,000,000 to combat leprosy, he announces that already Great Britain has volunteered an annual $100,000 subsidy for world leper-work, that already thirty nations have accepted his bid to the International Leprosy Association Congress to convene at Cairo, Egypt—March next.

Dr. Heiser projects a world war against this foulest of diseases—whose origins are lost in pre-history whose weird upflare in the Middle Ages waned weirdly, simultaneously, with (perhaps because of) the spread of the novel morbidity, syphilis.

But leprosy is now on the increase in South Africa, is prevalent in tropical Africa generally, in Asia, the East Indies, the Philippines, Hawaii, Finland, Nova Scotia, and in sections of many other countries. There are 500,000 cases in Indo-China estimates Dr. Heisler.

In continental U. S. there are no more than 1,000 lepers—who may or may not be on the increase. Here leprosy is concentrated chiefly in Florida, Louisiana, and in New York.

Leprosy, probably caused by the rod-like Bacillus leprae, has two main forms. In one, nodules or lumpy areas develop — frequently, giving the head a hideous, leonine appearance. In the other, the "smooth" type, nerves are attacked, and the portions of the body—such as toes, fingers, whole hands—formerly controled by these nerves, decay and drop off. This "smooth" variety is regarded as more curable than the nodular. Nevertheless, no true specific has as yet been discovered — though chaulmoogra oil (in the succulent fruit of an East-Indian plum-tree) is often distinctly beneficial.

Research is baffled in a major way by the inability of bacteriologists to infect any animal with the bacillus of human leprosy. "Rat leprosy" resembles human leprosy, but the bacterium involved is not Basillu sleprae. Dr. Heiser reports that the carabao, a Javan water-buffalo, has been found to suffer from what is thought to be a form of leprosy.

Since so little is known about this ancient, horrible affliction, it is to be hoped that Dr. Heisler quickly secures his fund. Indeed, scientists the best-informed are unaware whether or not the incidence of leprosy is now on the rise again.

—The Digest.

MM-M!

"Pardon me," said the stranger, "are you a resident here?"

"Yes," was the answer. "I've been here goin' on 50 years. What kin I do for you?"

"I am looking for a criminal lawyer," said the stranger. "Have you any here?"

"Well," said the other, "we're pretty sure we have, but we can't prove it.

Take it easy! The cemeteries are full of people who wish they hadn't been in such a hurry to get there.